

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

**LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO
VERTINTOJŲ MOKYMŲ PROGRAMOS
I DALIS, 2024 m. balandžio 23-24 d.**

Testo dalies uždarojo ir atvirojo tipo užduotys ir jų vertinimo ypatybės

Dr. Irena Masoit

Vytauto Didžiojo universitetas, Švietimo akademija

Planas

1. Testo struktūra ir vertinamų gebėjimų sritys
2. Testo turinys ir užduočių tipai
3. Atvirų klausimų vertinimo specifika. 1 pavyzdys
4. Atvirų klausimų vertinimo specifika. 2 pavyzdys
5. Atvirų klausimų vertinimo specifika. 3 pavyzdys
6. Darbas grupėse: atsakymų į atvirus klausimus vertinimas

Struktura testu i obszary sprawdzanych umiejętności

	Czytanie i rozumienie tekstu	Pisanie i tworzenie tekstu	Wiedza językowa	Wiedza literacka i kulturowa	Ogółem
Test	18 punktów	5 punktów	3 punkty	4 punkty	50% (30 punktów)
Praca pisemna	0	13 punktów	3 punkty	14 punkty	50% (30 punktów)
Ogółem	30% (18 punktów)	30% (18 punktów)	10% (6 punktów)	30% (18 punktów)	100% (60 punktów)

Kandidatai analizuoja, interpretuoja, vertina, lygina, daro išvadas, taiko įvairių kontekstų išmanymą, literatūros ir kalbos žinias.

Zawartość testu i typy zadań

2 lub więcej tekstów (jeden koniecznie powinien być literacki), ogólna objętość tekstów – do 800 wyrazów. Test próbny: fragment powieści A. Libery „Madam” (589 wyrazów) i plakat A. Pągowskiego do dramatu W. Szekspira „Hamlet”.

Umiejętności kognitywne: wiedza i rozumienie – 10%, stosowanie wiedzy i umiejętności – 60%; wyższe zdolności umysłowe – 30%.

Poziomy: progowy – 10%, zadowalający – 20%, podstawowy – 45%, wyższy – 25%.

Pytania zamknięte i otwarte. Test próbny: zamknięte – 18 punktów, otwarte – 12 punktów.

Specyfika oceniania zadań otwartych. Przykład 1.

Zadanie 12. Wyjaśnij, **w jakim celu** autor zastosował w podanym cytacie słownictwo potoczne.

– E tam, takie gadanie... – machano na to ręką i rozchodzono się w milczeniu.

- **Kryteria oceniania.** 1 taśkas už logišką atsakymą.
- **Przewidywane poprawne odpowiedzi:** Aby realistycznie przedstawić postacie i wydarzenia. / Aby ukazać stan emocjonalny bohaterów.

Odpowiedzi uczniów

- Niepewność w tym, co człowiek robi, wahanie, niezaufanie do samego siebie.
- **Aby wyrazić co czują i myślą aktorzy.**
- Aby wyróżnić to w tekście i pokazać, że w niego mało kto wierzył, i nikt ni spodziewał się, że coś uda się.
- Pokazanie rozmowy z osobą prostą i zwyczajną.
- Współczesny, młodzieżowy język polski.
- **Aby czytelnik mógł dokładniej poczuć, zrozumieć rezygnacje kolegów. Aby lepiej ukazać uczucie rezygnacji.**
- Aby pokazać pesymizm sytuacji.
- **Autor użył potocznego słownictwa po to, aby pokazać uczucia i odzew z jakim spotkała się jego wypowiedź.**

Specyfika oceniania pytań otwartych. Przykład 2.

Zadanie 13. Wyjaśnij na podstawie tekstu, dlaczego przygotowane przez uczniów przedstawienie zostało zatytułowane *Cały świat to scena*. Uwzględnij **formę** i **treść** przedstawienia. (2 punkty)

- **Kryteria oceniania.** Po 1 tašką už taiklią ir logišką kiekvieno iš dviejų nurodytų aspektų – spektaklio formos ir turinio – interpretaciją. *Pastaba: Jeigu dėl daugybės klaidų tekstas nesuprantamas, užduotis vertinama 0 taškais.*
- **Przewidywane poprawne odpowiedzi:** Ponieważ spektakl składał się z fragmentów różnych znanych dramatów, w których porusza się bardzo istotne dla ludzi problemy. / Na scenie odgrywano monologi i dialogi z różnych dramatów, w których poruszano problemy egzystencjalne.

Odpowiedzi na maksymalną ocenę (2 punkty)

Zostały wybrane **sceny i monologi z najstynniejszych dramatów** na całym świecie, w których są przedstawione **problemy egzystencjalne, dotyczące każdego człowieka i całego świata.**

Uczniowie tak nazwali swoje przedstawienie, gdyż składało się ono z **kilku części słynnych dramatów**, przedstawiających **los człowieka i to co jego otacza w sposób komiczny i tragiczny** – dokładnie tak, jak w życiu jest naprawdę.

Odpowiedzi wykazujące różne braki

Spektakl został nazwany tak, bo przedstawiał fragmenty z różnych utworów z różnych epok, był to montaż scen i monologów różnych bohaterów, którzy pochodzili z różnych krajów.

Ponieważ na scenie dzieją się różne rzeczy. Ciągłe jest ruch i życie. Także dla kogoś scena jest bardzo ważna omal nie jest całym światem.

Specyfika oceniania pytań otwartych. Przykład 3.

Zadanie 17: Zredaguj **krótką wypowiedź** (3–4 zdania), w której **zinterpretujesz** plakat w **kontekście utworu** W. Szekspira *Hamlet*. Uwzględnij dwa aspekty interpretacyjne – **kompozycję** i **kolorystykę**.

Kryteria oceniania: 2 taškai už turinį: po 1 tašką už taiklią ir logišką kiekvieno iš dviejų nurodytų aspektų – kompozicijos ir spalvos – interpretaciją. 1 taškas už teksto rišlumą ir logiką. *Pastaba: Jeigu dėl daugybės klaidų tekstas nesuprantamas, užduotis vertinama 0 taškais.*

Przewidywana poprawna odpowiedź: W centrum plakatu znajduje się biały ptak, otoczony ze wszystkich stron przez czarne ptaki. Biały ptak symbolizuje głównego bohatera – Hamleta, który czuje się osamotniony we wrogim otoczeniu. Czarne ptaki symbolizują wrogi tłum. Czerwone dzioby niektórych ptaków świadczą o dokonanych krwawych zbrodniach

Teatr Dramatyczny w Legnicy
William Shakespeare

- **HAMLET** -

reżeria: Józef Jasiński
scenografia: Marek Tomasiak
premiera 27 listopad 1987

Zadanie 17.
Interpretacja
plakatu

Odpowiedzi na maksymalną ocenę (3 punkty)

Na plakacie za pomocą symboli jest ukazany przekaz utworu i jego treść. **Biały ptak w centrum** symbolizuje, ukazuje samego Hamleta, który różni się od swego **otoczenia**, rodziny, jest indywidualistą. **Czarne ptaki** – to społeczeństwo, które nie widzi zbrodni lub jest obojętne na niesprawiedliwość i krzywdę. Za pomocą **czzerwonych dziobów** Andrzej Pągowski ukazuje czyhającą zbrodnię, zagrożenie i zdradę – zabójstwo ojca Hamleta, starego króla. Plakat jest wykonany w ponurych barwach, aby podkreślić tragizm dramatu.

Plakat A. Pągowskiego alegorycznie przedstawia ideę dramatu. **Biały ptak jest otoczony czarnymi**, podobnymi jeden do drugiego. Tak samo Hamlet był **inny niż wszyscy**, więc został niepojęty przez społeczeństwo. Plakat jest wykonany **w czarno-białej** kolorystyce i tylko dwa dzioby jak ostrza są pomalowane **na czerwono**, co symbolizuje tragiczny finał bohaterów.

Odpowiedzi wykazujące różne braki

Kolorystyka kompozycji, moim zdaniem, odzwierciedla nastrój panujący w utworze, jak również w głowie głównego bohatera. Wszystko jest **ciemnym** i wrogim. **Białą** wroną jest sam bohater Hamlet, ponieważ odróżnia się od pozostałych swą indywidualnością, jak również refleksją swych postępowań. Wrony z **czzerwonymi** dziobami symbolizują zło, jak zewnętrzne – Króla Klaudiusza, tak i wewnętrzne – pokusa do zdrady ideałów.

Plakat Andrzeja Pągowskiego do dramatu W. Szekspira „Hamlet” przedstawia podstawowe idee zawarte w utworze. **Czarne** wrony przedstawiają społeczeństwo jako szarą masę, nie czystą, czyli każdy w wron przedstawia jakiś grzech osobisty. **Biała** wrona, moim zdaniem, przedstawia Ofelię, która jedyna w utworze zginęła jako czysta postać, bez grzechu zabójstwa. Wrony z **czzerwonymi** dziobami – Hamlet i zabójca jego ojca – które przeciwstają jeden drugiemu i popełniają śmiertelny grzech.

Pagrindiniai dokumentai ir literatūra

Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendrosios programos. Prieiga per internetą: <https://www.emokykla.lt/bendrosios-programos/visos-bendrosios-programos?page=1&subject=5319>

Valstybinių brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas. Prieiga per internetą: <https://www.etar.lt/portal/lt/legalAct/>

Kalbų valstybinių egzaminų aprašas. https://www.emokykla.lt/upload/files/2024/02/01/vbe-uzduociu-aprasas-kalbos-2024_4.pdf?r=1

Teorinė metodinė medžiaga pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP) ir brandos egzaminų (BE) užduočių rengėjams. Vilnius: Nacionalinis egzaminų centras Prieiga per internetą: https://lituanistumiestelis.lt/wp-content/uploads/2011/10/NEC_teorine_metodine_medziaga_spaudai_TEORINE-DALIS.pdf

Kozak W., *Powtórka przed maturą. Język polski.* Poznań: Wydawnictwo Publikat 2010.

Moszczeńska H., Gutowska M., Kołos Z., Jończy J., Polińska A. i in. *NOWA Teraz matura. Język Polski.* Nowa Era 2023. Prieiga per internetą: <https://www.gov.pl/web/nauka/wymagania-egzaminacyjne-obowiazujace-na-egzaminie-maturalnym-w-roku-2023-i-2024>

DARBO LAPAS

Prošę, uwzględniając podane w karcie odpowiedzi kryteria oceniania, ocenić odpowiedzi uczniów w zadaniu 13 i 17. Proszę zaznaczyć w każdej odpowiedzi fragment, który spełnia wymagania każdego z kryteriów dotyczących treści wypowiedzi.

13. Wyjaśnij na podstawie tekstu, dlaczego przygotowane przez uczniów przedstawienie zostało zatytułowane *Cały świat to scena*. Uwzględnij formę i treść przedstawienia.

13.	Pvz.: Ponieważ spektakl składał się z fragmentów różnych znanych dramatów, w których porusza się bardzo istotne dla ludzi problemy. / Na scenie odgrywano monologi i dialogi z różnych dramatów, w których poruszano problemy egzystencjalne.	Po 1 tašką už taiklią ir logišką kiekvieno iš dviejų nurodytų aspektų – spektaklio formos ir turinio – interpretaciją. Jeigu dėl daugybės klaidų tekstas nesuprantamas, užduotis vertinama 0 taškais.	2
------------	--	--	---

Przykład 1.

Ponieważ całe życie bohatera opiera się na teatrze, a życie jego zdaniem to tragedia, która jest pełna pesymizmu.

Forma spektaklu (1 punkt)	Treść spektaklu (1 punkt)	Suma punktów

Przykład 2.

Przedstawienie było zbudowane na podstawie wielu dramatów pochodzących z różnych epok i głoszących różne idee, co pomogło pokazać cały świat na scenie.

Forma spektaklu (1 punkt)	Treść spektaklu (1 punkt)	Suma punktów

Przykład 3.

Pesymistyczne przedstawienie składało się z wybranych scen utworów z różnych epok i państw, przedstawiło tak cały świat i jego historię, pokazało, że całe życie człowieka jest swoistą grą.

Forma spektaklu (1 punkt)	Treść spektaklu (1 punkt)	Suma punktów

*Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos I dalis, 2024 m. balandžio 23-24 d.*

I. Masoit, *Testo dalies uždarojo ir atvirojo tipo uždutys ir jų vertinimo ypatybės*

Przykład 4.

Bo zawierało dużo wybranych scen i monologów z najsłynniejszych dramatów, które przedstawiały różne aspekty z życia.

Forma spektaklu (1 punkt)	Treść spektaklu (1 punkt)	Suma punktów

Przykład 5.

Dlatego że w tym spektaklu, na scenie są przedstawione monolog i bohaterów różnej narodowości, pochodzenia, z różnych epok, co powoduje, że na scenie zebrał się cały świat.

Forma spektaklu (1 punkt)	Treść spektaklu (1 punkt)	Suma punktów (1 punkt)

Przykład 6.

Przedstawienie nie było pesymistycznym, myślę, że takim sposobem było przedstawione myśli ludzi, dialogi i monolog i w realnym życiu ludzi.

Forma spektaklu (1 punkt)	Treść spektaklu (1 punkt)	Suma punktów (1 punkt)

Przykład 7.

Ponieważ w spektaklu przedstawiono wiele bohaterów z różnych części świata, epok, także przedstawiono wiele scen życiowych, mękę, miłość, żal, złość, czyli można twierdzić, że przedstawili cały świat i życie na scenie.

Forma spektaklu (1 punkt)	Treść spektaklu (1 punkt)	Suma punktów

W zadaniu 17. proszę zwrócić uwagę, w jakim stopniu uczniowie wykorzystali podpowiedź do interpretacji, która była zawarta w poprawnych odpowiedziach w zadaniu 16.

17. Zredaguj krótką wypowiedź (3–4 zdania), w której zinterpretujesz plakat w kontekście utworu W. Szekspira *Hamlet*. Uwzględnij dwa aspekty interpretacyjne – kompozycję i kolorystykę.

16.	A – indywidualizm, osamotnienie; B – wrogość, zagrożenie; C – zabójstwo, zbrodnia.	2 punkty za 5-6 poprawnych odpowiedzi; 1 punkt za 3-4 poprawne odpowiedzi; 0 punktów za 0-2 poprawne odpowiedzi. Jeżeli uczeń wpisuje w każdym punkcie więcej niż 2 odpowiedzi, otrzymuje 0 punktów za zadanie.	2
17.	Pvz.: W centrum plakatu znajduje się biały ptak, otoczony ze wszystkich stron przez czarne ptaki. Biały ptak symbolizuje głównego bohatera – Hamleta, który czuje się osamotniony we wrogim otoczeniu. Czarne ptaki symbolizują wrogi tłum, który stanowi zagrożenie. Czerwone dzioby niektórych ptaków świadczą o dokonanych krwawych zbrodniach.	2 taškai už turinį: po 1 tašką už taiklią ir logišką kiekvieno iš dviejų nurodytų aspektų – kompozicijos ir spalvos – interpretaciją. 1 taškas už teksto rišlumą ir logiką. Jeigu dėl daugybės klaidų tekstas nesuprantamas, užduotis vertinama 0 taškais.	3

Przykład 1.

1. Indywidualizm, osamotnienie
2. Uległość, zniechęcenie
3. Zabójstwo, wrogość

Kompozycja A. Pągowskiego jest dobrana precyzyjnie, ukazując głównego bohatera dramatu (Hamleta) jako białą wronę wyróżniającą się z grona czarnych wron (tłum) – to mówi o odmienności / wyjątkowości bohatera. Czerwone dzioby dwóch wron, które spoglądają na siebie, zapewne mówią o tym, że popełniły jakąś zbrodnię. Wrony z czerwonymi dziobami można interpretować jako odzwierciedlenie wuja (Klaudiusza) Hamleta wraz z jego matką (Gertrudą).

Kompozycja plakatu (1 punkt)	Kolorystyka plakatu (1 punkt)	Spójność i logika (1 punkt)	Suma punktów

Przykład 2.

1. Indywidualizm, osamotnienie
2. Wrogość, zbrodnia
3. Zagrożenie, zabójstwo

Plakat Andrzeja Pągowskiego do dramatu W. Szekspira „Hamlet”, przedstawia małą kolorystyką. Na plakacie występują trzy kolory: czarny, biały i czerwony. Także, plakat przedstawia tylko ptaków. Występują takie wartości jak: indywidualizm, możliwe osamotnienie, wrogość. Mogę stwierdzić, że

*Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos I dalis, 2024 m. balandžio 23-24 d.*

I. Masoit, *Testo dalies uždarojo ir atvirojo tipo uždutys ir jų vertinimo ypatybės*
plakat przedstawiony w symbolicznej formie, gdzie nie ma dużej kolorystyki, kompozycji i kontrastu.

Kompozycja plakatu (1 punkt)	Kolorystyka plakatu (1 punkt)	Spójność i logika (1 punkt)	Suma punktów

Przykład 3.

1. Indywidualizm, osamotnienie
2. Zbrodnia, zacołanie
3. Wrogość, zabójstwo

Plakat Andrzeja Pałowskiego do dramatu W. Szekspira „Hamlet” przedstawia podstawowe idee zawarte w utworze. Czarne wrony przedstawiają społeczeństwo jako szarą masę, nie czysta, czyli każdy w wron przedstawia jakiś grzech osobisty. Biała wrona, moim zdaniem, przedstawia Ofelię, która jedyna w utworze zginęła jako czysta postać, bez grzechu zabójstwa. Wrony z czerwonymi dziobami – Hamlet i zabójca jego ojca – które przeciwstają jeden drugiemu i popełniają śmiertelny grzech.

Kompozycja plakatu (1 punkt)	Kolorystyka plakatu (1 punkt)	Spójność i logika (1 punkt)	Suma punktów

Przykład 4.

1. Indywidualizm, osamotnienie
2. Zagrożenie, uległość
3. Wrogość, zbrodnia

Biały ptak przedstawia nam osobę, która wyróżnia się od innych, czyli Hamleta. Hamlet był marzycielem, lecz zagubionym w sobie, i nie zdecydowanym, dużo się wahał. Czarne ptaki symbolizują tłum, który podporządkowuje się pod ustrój społeczeństwa, ulegają władzy. Czerwone dzioby oznaczają wrogość i władzę. Władza popełnia mnóstwo zbrodni, a Hamlet, który chce zemścić się za zabójstwo ojca, staje się wrogiem.

Kompozycja plakatu (1 punkt)	Kolorystyka plakatu (1 punkt)	Spójność i logika (1 punkt)	Suma punktów

Przykład 5.

1. Indywidualizm, osamotnienie
2. Wrogość, zagrożenie
3. Zabójstwo, zbrodnia

Główny bohater dramatu W. Szekspira jest widziany i odbierany przez innych tak samo jak biały ptak przedstawiony na plakacie. Czerwone dzioby dwóch czarnych ptaków mówią o zagrożeniu lub popełnionej zbrodni, a ślady jej zostały na dziobach. Widzimy też, czerwony odblask w oku białego ptaka, co może mówić o tym, że jego jak i Hamleta ta zbrodnia dotknęła. Natomiast inne ptactwo tego nie widzi i biały ptak przez to jest samotny, niezrozumiany przez innych jak i sam główny bohater dramatu.

Kompozycja plakatu (1 punkt)	Kolorystyka plakatu (1 punkt)	Spójność i logika (1 punkt)	Suma punktów

Przykład 6.

1. Indywidualizm, osamotnienie
2. Wrogość, zagrożenie
3. Zabójstwo, zbrodnia

Wśród masy czarnych ptaków znajduje się jeden niepasujący do większości. Jest to Hamlet, który nie pasuje do otoczenia, ale znajduje się w centrum niebezpiecznych wydarzeń. Natomiast cały świat jest do Hamleta wrogo nastawiony, bo się wyróżnia. Czerwone dzioby wskazują na to, że dramat zawiera motywy śmierci, zbrodni przestępstwa, które jest przerażająco blisko Hamleta.

Kompozycja plakatu (1 punkt)	Kolorystyka plakatu (1 punkt)	Spójność i logika (1 punkt)	Suma punktów

Przykład 7.

1. Indywidualizm, osamotnienie
2. Wrogość, zagrożenie
3. Zbrodnia, zabójstwo

Plakat utworu W Szekspira „Hamlet” przedstawia piętnaście wron, niektóre z nich różnią się. Jeden z ptaszek różni się swoją kolorystyką, jest on biały wśród innych czarnych wron, może świadczyć o tym, że jest indywidualny. Także są dwie czarne wrony, które mają czerwone dzioby, co świadczy o tym że są postawienie wrogo. Czerwone dzioby także oznaczają krew. Dzięki tym aspektom plakat wygląda mroczny.

Kompozycja plakatu (1 punkt)	Kolorystyka plakatu (1 punkt)	Spójność i logika (1 punkt)	Suma punktów

EGZAMIN PRÓBNY. TEST TEKST A

Antoni Libera

CAŁY ŚWIAT TO SCENA (fragment powieści *Madame*)

Był to czas mojej pierwszej fascynacji teatrem. Od kilku miesięcy nic innego mnie nie interesowało. Znałem cały repertuar w mieście; na niektóre spektakle chodziłem po kilka razy; niczym zawodowy recenzent nie opuszczałem żadnej premiery. Poza tym zaczytywałem się dramataми, pożerałem wszelkie dostępne czasopisma teatralne i studiowałem biografie słynnych aktorów i reżyserów.

Żyłem w stanie zauroczenia. Tragiczne i komiczne losy bohaterów scenicznych, uroda i talent wykonawców, ich brawurowe sceny lub monologi, ich olśniewające błazenady, gra świateł zmieniająca w mgnieniu oka rzeczywistość sceny, tajemniczy półmrok, oślepiający blask, zagadka kulis, w których znikają postaci, ciemność i nastrojowy gong przed rozpoczęciem aktu i wreszcie radosny finał: owacja widowni i ukłony artystów, w tym również i tych, którzy jako postaci zginęli właśnie przed chwilą – cały ten świat iluzji działał na mnie zniewalająco i mógłbym w owym czasie nie wychodzić z teatru.

Postanowiłem spróbować własnych sił. Jak to jest – być na scenie i czarować innych? Hipnotyzować ich wzrokiem, mimiką, głosem. I w ogóle – zrobić spektakl. [...] Założyłem szkolny zespół teatralny.

Droga, na którą wkroczyłem, nie była usłana różami. Przeciwnie, jeżyła się od trudności i zdradliwych wybojów w znacznie większym stopniu, niż gdy się grało jazz. Uprawianie muzyki, na jakimkolwiek poziomie, zakłada określone, wymierne umiejętności – już samo ich posiadanie stanowi rękojmię przynajmniej podstawowego efektu. Tymczasem sztuka teatru, z pozoru łatwiej dostępna, jeśli ma w końcu wydać czarodziejski owoc, a nie stać się podstępnie źródłem ośmieszenia, wymaga bardzo szczególnych zdolności i kolosalnej pracy. Z tych właśnie powodów musiałem mocno trzymać się na wodzy, by duch rozczarowania nie sparaliżował mych działań. Bo to, z czym miałem do czynienia, nie tylko daleko odbiegało od moich nadziei i marzeń, lecz wystawiało mój afekt¹ do boskiej Melpomeny na najwyższą próbę.

Każdy, kto choćby raz brał udział w przedstawieniu, wie, czym są próby, zwłaszcza próby wstępne, i jak zniechęcająco działa wszelka połowiczność – brak dekoracji, kostiumów, świateł, rekwizytów, niedostateczna znajomość tekstu na pamięć, drętwa intonacja, niezdarne ruchy i gesty. By jednak wyrobić sobie pojęcie o rozmiarach mojej męki, należy wymienione powyżej elementy pomnożyć jeszcze przez współczynnik szkolnej amatorszczyzny i brak głębszej motywacji wśród uczestników przedsięwzięcia. Niby ufali mi i – łudzeni przeze mnie rozmaitymi mirażami – wierzyli, że w końcu do czegoś dojdziemy i że się to opłaci, z drugiej strony jednak, widząc to samo co ja, coraz to popadali w zwątpienie, a to pociągało za sobą dalszy spadek poziomu i chęć natychmiastowej rezygnacji.

– Marnujemy tylko czas – mawiano w takich momentach. – Nic z tego nie wyjdzie, tylko się ośmieszymy. A jeśli nawet wyjdzie, to ile razy możemy wystąpić? Raz? Dwa? Warto tyle zachodu dla jednego występu?

– Warto – odpowiadałem. – Jeżeli się uda, to nawet dla jednego momentu warto. [...]

– E tam, takie gadanie... – machano na to ręką i rozchodzono się w milczeniu.

¹ Afekt – dawn. uczucie sympatii, miłości.

Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino vertintojų mokymų programos I dalis, 2024 m. balandžio 23–24 d.

I. Masoit, *Testo dalies uždarojo ir atvirojo tipo užduotys ir jų vertinimo ypatybės*

Wreszcie, po wielomiesięcznych przygotowaniach, dziesiątkach zmian obsadowych i koncepcyjnych, po niezliczonych załamaniach nerwowych i desperackich zrywach, gdzieś pod koniec kwietnia – spektakl przybrał ostateczną formę. Był to montaż wybranych scen i monologów z najsłynniejszych dramatów od Ajschylosa do Becketta². Zatytułowany *Cały świat to scena*, trwał niecałą godzinę i tchnął najczarniejszym pesymizmem. Zaczynało się to od słynnego monologu Prometeusza przykutego do skały; później szedł dialog pomiędzy Kreontem a Hajmonem z *Antygony*; dalej kilka gorzkich urywków z Szekspira [...]; następnie finał *Mizantropa* Moliera, początkowy monolog Fausta i fragmenty jego dialogu z Mefistofešem³; a wreszcie, na zakończenie, kawałek monologu Hamma z *Końcówki*⁴.

ZADANIA DO TEKSTU A

01. Dokończ zdanie.

Celem autora tego tekstu jest

- A opis wrażeń z premiery uczniowskiego przedstawienia teatralnego.
- B ukazanie zainteresowań i osobowości głównego bohatera.
- C wyrażenie negatywnej opinii o młodzieży szkolnej.
- D przekonanie czytelnika o wyższości literatury nad teatrem.

(1 punkt)

02. Spośród podanych tytułów (A–F) wybierz cztery, które odzwierciedlają treść kolejnych części. Następnie przy cyfrach (1–4) wpisz litery w kolejności zgodnej z tekstem.

- A Praca nad spektaklem pod okiem zawodowego reżysera.
- B Uwieńczenie wielomiesięcznej pracy szkolnego teatru.
- C Porównanie pracy nad sztuką teatralną z uprawianiem muzyki.
- D Spotkanie z aktorami po zakończeniu spektaklu.
- E Głębokie zainteresowanie sztuką teatralną.
- F Przeszkody i zwątpienia w toku pracy nad przedstawieniem.

(2 punkty)

03. Dokończ podane zdania.

1. Narratorem tekstu jest

- A zawodowy recenzent
- B bohater powieści
- C znany dramatopisarz

² Samuel Beckett (1906–1989) – znany dramatopisarz XX w., laureat Literackiej Nagrody Nobla.

³ Faust i Mefistofeles – główni bohaterowie dramatu J. W. Goethego.

⁴ *Końcówka* – tytuł dramatu S. Becketta, poruszającego problemy egzystencjalne.

*Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos I dalis, 2024 m. balandžio 23-24 d.*

I. Masoit, *Testo dalies uždarojo ir atvirojo tipo užduotys ir jų vertinimo ypatybės*

2. Narracija jest prowadzona

- A w pierwszej osobie
- B w trzeciej osobie
- C w osobie odbiorcy

3. Język narracji obfituje w trafnie użyte

- A słownictwo regionalne
- B słownictwo naukowe
- C obrazowe słownictwo

4. W ostatnim akapicie tekstu do narracji wpleciono różne tytuły słynnych dramatów, nazwiska ich autorów i imiona bohaterów, co świadczy o

- A braku konsekwencji
- B odczytaniu bohatera
- C załamaniu nerwowym

(2 punkty)

04. Do każdego podanego stwierdzenia (1–3) dobierz spośród podanych cytatów z tekstu (A–G) te, które są ich ilustracją.

1. Czytał utwory dramatyczne.	A [...] <i>nic innego mnie nie interesowało</i>
2. Czytał teksty o tematyce teatralnej.	B <i>Znałem cały repertuar w mieście</i>
3. Interesował się życiem teatralnym.	C <i>na [...] spektakle chodziłem kilka razy</i>
	D <i>Poza tym zaczytywałem się dramatami [...]</i>
	E <i>pożerałem wszelkie dostępne czasopisma teatralne</i>
	F <i>studiowałem biografie słynnych aktorów i reżyserów</i>
	G [...] <i>spektakl przybrał ostateczną formę</i>

(2 punkty)

1. 2. 3.

05. Wypisz z drugiego akapitu po jednym właściwym cytacie, który wskazuje, co w teatrze silnie oddziaływało na bohatera.

- 1. W treści dramatów: _____
- 2. W grze aktorów: _____
- 3. W scenerii teatru: _____
- 4. W finale przedstawienia: _____

(2 punkty)

06. Podaj dwa przymiotniki określające cechy osobowości głównego bohatera i uzasadnij swoje zdanie na podstawie tekstu.

- 1. (Jaki?) _____, ponieważ _____
- 2. (Jaki?) _____, ponieważ _____

(2 punkty)

07. Wypisz z czwartego akapitu połączenia wyrazowe, które wyrażają treści zaznaczone pogrubionym drukiem.

1. droga **była niełatwa** – _____
2. sztuka teatralna ma w końcu **przynieść wielki sukces** – _____
3. nie stać się **przyczyną kompromitacji** – _____
4. musiałem mocno **siebie kontrolować** – _____

(2 punkty)

08. Kim jest wymieniona w tekście Melpomena?

- A Aktorką
- B Bohaterką przedstawienia
- C Muzę tragedii
- D Dramatopisarką

(1 punkt)

09. Na podstawie tekstu sformułuj dwa zdania wyjaśniające przyczyny, które utrudniały realizację przedsięwzięcia głównego bohatera. Nie cytuj.

1. _____
2. _____

(2 punkty)

10. Na podstawie przytoczonego w tekście dialogu określ postawy głównego bohatera i jego kolegów. Wybierz po jednej odpowiedniej nazwie postawy i ją uzasadnij. Nie cytuj.

BUNT DETERMINACJA TOLERANCJA ZNIECHĘCENIE

	Postawa	Uzasadnienie
1. Bohater		
2. Koledzy		

(2 punkty)

11. Wyjaśnij, co oznacza użyty w tekście wyraz *amatorszczyzna* i jakie ma nacechowanie emocjonalne.

1. Znaczenie: _____
2. Nacechowanie emocjonalne: _____

(1 punkt)

12. Wyjaśnij, w jakim celu autor zastosował w podanym cytacie słownictwo potoczne.

– *E tam, takie gadanie... – machano na to ręką i rozchodzono się w milczeniu.*

(1 punkt)

13. Wyjaśnij na podstawie tekstu, dlaczego przygotowane przez uczniów przedstawienie zostało zatytułowane *Cały świat to scena*. Uwzględnij formę i treść przedstawienia.

(2 punkty)

14. Wśród podanych cytatów z tekstu zaznacz dwa, które zawierają antytezę.

- A biografie słynnych aktorów i reżyserów
- B Tragiczne i komiczne losy bohaterów
- C zakłada określone, wymierne umiejętności
- D Bo to [...] daleko odbiegało od moich nadziei i marzeń
- E Niby ufali mi i wierzyli [...] to popadali w zwątpienie

(2 punkty)

ZADANIA DO TEKSTU B

(patrz załącznik)

15. Zaznacz odpowiedź, która charakteryzuje plakat teatralny Andrzeja Pągowskiego do dramatu W. Szekspira *Hamlet*.

- A Na plakacie w symboliczny sposób przedstawia się dorobek twórczy autora dramatu.
- B Plakat stanowi krótkie streszczenie dzieła literackiego i jego adaptacji scenicznej.
- C Na plakacie za pomocą symboliki kulturowej ukazuje się idee zawarte w dramacie.

(1 punkt)

16. Jakie symboliczne znaczenia można przypisać poszczególnym elementom plakatu w kontekście dramatu W. Szekspira *Hamlet*? Przy każdym elemencie wpisz po dwa znaczenia wybrane spośród podanych.

INDYWIDUALIZM ŻYCIOWY OPTYMIZM OSAMOTNIENIE ULEGŁOŚĆ
WROGIE OTOCZENIE ZABÓJSTWO SZCZĘŚLIWA MIŁOŚĆ
ZAGROŻENIE KRWAWA ZBRODNIA ZNIECHĘCENIE

	Element	Symboliczne znaczenie
1.	Biały ptak	
2.	Czarne ptaki	
3.	Czerwone dzioby	

(2 punkty)

17. Zredaguj krótką wypowiedź (3–4 zdania), w której zinterpretujesz plakat w kontekście utworu W. Szekspira *Hamlet*. Uwzględnij dwa aspekty interpretacyjne – kompozycję i kolorystykę.

(3 punkty)

TESTO ATSAKYMŲ LAPAS IR VERTINIMO APRAŠAS (30 taškų)

Užd. Nr.	Numatyti teisingi atsakymai	Mokinio atsakymo vertinimo aprašas	Taškai
01.	B	1 balas už teisingą atsakymą. Jeigu pažymėtas daugiau negu 1 atsakymas, užduotis vertinama 0 taškais.	1
02.	1 – E 2 – C 3 – F 4 – B	2 taškai už 4 teisingus atsakymus. 1 taškas už 2–3 teisingus atsakymus. 0 taškų už 0–1 teisingą atsakymą.	2
03.	1 – B 2 – A 3 – C 4 – B	2 taškai už 4 teisingus atsakymus. 1 taškas už 2–3 teisingus atsakymus. 0 taškų už 0–1 teisingą atsakymą.	2
04.	1 – D 2 – E, F 3 – B, C	2 taškai už 5 teisingus atsakymus. 1 taškas už 3–4 teisingus atsakymus. 0 taškų už 0–2 teisingus atsakymus.	2
05.	1. <i>tragiczne i komiczne losy bohaterów scenicznych;</i> 2. np.: <i>uroda i talent wykonawców; ich brawurowe sceny lub monologi; ich olśniewające błazenady;</i> 3. np.: <i>gra świateł; tajemniczy półmrok; oślepiający blask; zagadka kulis;</i> 4. np.: <i>owacja widzowi; ukłony artystów.</i>	2 taškai už 4 tinkamas citatas. 1 taškas už 2–3 tinkamas citatas. 0 taškų už 0–1 tinkamą citatą.	2
06.	Pvz.: Ambitny ... podjął się bardzo trudnego dla ucznia zadania / postanowił wypróbować siebie w roli aktora i reżysera; Zaradny ... samodzielnie założył szkolny zespół teatralny / próbował w różny sposób pokonywać napotymane trudności;	Po 1 tašką už kiekvieną logišką ir pagrįstą atsakymą (tinkamo būdvardžio ir pagrindimo pateikimą). Jeigu dėl daugybės klaidų tekstas nesuprantamas, užduotis vertinama 0 taškais.	2

*Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos I dalis, 2024 m. balandžio 23-24 d.*

I. Masoit, Testo dalies uždarojo ir atvirojo tipo užduotys ir jų vertinimo ypatybės

Užd. Nr.	Numatyti teisingi atsakymai	Mokinio atsakymo vertinimo aprašas	Taškai
07.	1 – <i>nie była usłana różami; jeżyła się od trudności;</i> 2 – <i>wydać czarodziejski owoc;</i> 3 – <i>źródłem ośmieszenia;</i> 4 – <i>trzymać się na wodzy.</i>	2 taškai už 4 tinkamus žodžių junginius. 1 taškas už 2–3 tinkamus žodžių junginius. 0 taškų už 0–1 tinkamą žodžių junginį.	2
08.	C	1 taškas už teisingą atsakymą. Jeigu pažymėtas daugiau negu 1 atsakymas, užduotis vertinama 0 taškais.	1

*Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos I dalis, 2024 m. balandžio 23-24 d.*

I. Masoit, Testo dalies uždarojo ir atvirojo tipo užduotys ir jų vertinimo ypatybės

Nr zad.	Przewidywane poprawne odpowiedzi	Opis oceny odpowiedzi ucznia	Punkty
09.	Pvz.: Nie mieli dekoracji i innych niezbędnych rekwizytów. Uczestnicy przedsięwzięcia nie posiadali zdolności aktorskich. Uczniowie stopniowo tracili motywację.	Po 1 tašką už kiekvieną logišką savarankiškai suformuluotą atsakymą. Jeigu mokinys cituoja, šis atsakymas vertinamas 0 taškais. Jeigu dėl daugybės klaidų tekstas nesuprantamas, užduotis vertinama 0 taškais.	2
10.	1. Determinacija – np. przekonywał kolegów, że warto się starać. 2. Zniechęcenie – np. nie wierzyli, że uda im się przygotować spektakl; uważali, że stracą dużo czasu i nic nie osiągną; obawiali się, że się ośmieszą.	Po 1 tašką už kiekvieną teisingą atsakymą (atitinkamos nuostatos pavadinimo pasirinkimą ir logišką pagrindimą). Jeigu dėl daugybės klaidų tekstas nesuprantamas, užduotis vertinama 0 taškais.	2
11.	1 – np. praca wykonana niefachowo; 2 – pvz.: ujemne; ujemnie wartościujące; negatywne.	1 taškas už pilną (1 ir 2 punkte) teisingą atsakymą.	1
12.	Pvz.: Aby realistycznie przedstawić postacie i wydarzenia. / Aby ukazać stan emocjonalny bohaterów.	1 taškas už logišką atsakymą.	1
13.	Pvz.: Ponieważ spektakl składał się z fragmentów różnych znanych dramatów, w których porusza się bardzo istotne dla ludzi problemy. / Na scenie odgrywano monologi i dialogi z różnych dramatów, w których poruszano problemy egzystencjalne.	Po 1 tašką už taiklią ir logišką kiekvieno iš dviejų nurodytų aspektų – spektaklio formos ir turinio – interpretaciją. Jeigu dėl daugybės klaidų tekstas nesuprantamas, užduotis vertinama 0 taškais.	2
14.	B, E	Po 1 tašką už kiekvieną teisingą atsakymą. Jeigu pažymėti daugiau negu 2 atsakymai, užduotis vertinama 0 taškais.	2
15.	C	1 taškas už teisingą atsakymą. Jeigu pažymėtas daugiau negu 1 atsakymas, užduotis vertinama 0 taškais.	1
16.	1 – indywidualizm, osamotnienie; 2 – wrogie otoczenie, zagrożenie; 3 – zabójstwo, krwawa zbrodnia.	2 taškai už 5–6 teisingus atsakymus. 1 taškas už 3–4 teisingus atsakymus. 0 taškų už 0–2 teisingus atsakymus.	2
17.	Pvz.: W centrum plakatu znajduje się biały ptak, otoczony ze wszystkich stron przez czarne ptaki.	2 taškai už turinį: po 1 tašką už taiklią ir logišką kiekvieno iš dviejų nurodytų aspektų – kompozicijos ir spalvos –	3

*Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino
vertintojų mokymų programos I dalis, 2024 m. balandžio 23-24 d.*

I. Masoit, Testo dalies uždarojo ir atvirojo tipo užduotys ir jų vertinimo ypatybės

	Biały ptak symbolizuje głównego bohatera – Hamleta, który czuje się osamotniony we wrogim otoczeniu. Czarne ptaki symbolizują wrogi tłum, który stanowi zagrożenie. Czerwone dzioby niektórych ptaków świadczą o dokonanych krwawych zbrodniach.	interpretaciją. 1 taškas už teksto rišlumą ir logiką. Jeigu dėl daugybės klaidų tekstas nesuprantamas, užduotis vertinama 0 taškais.	
Taškų suma			30

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETO
ŠVIETIMO
AKADEMIJA

**Lenkų tautinės mažumos
gimtosios kalbos ir literatūros
valstybinio brandos egzamino vertintojų mokymai**

2024 m. balandžio 23-24 d.

Henrika Sokolovska

**Rašto darbo (samprotaujamojo teksto kūrimas)
užduoties pobūdis ir vertinimo kriterijai**

Państwowy egzamin maturalny
z języka polskiego i literatury polskiej

CZĘŚĆ II – PRACA PISEMNA
ROZPRAWKA

KRYTERIA OCENY ROZPRAWKI

30 punktów

Sformułowanie polecenia

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz **rozprawkę lub interpretację utworu**. Objętość pracy pisemnej – minimum **300** słów (zalecana objętość około 2 stron A4). W czystopisie policz wyrazy, zaznacz kreską granicę 300 i zapisz liczbę **na marginesie**.

W rozprawce odwołaj się **co najmniej do dwu tekstów** literackich i/lub innych tekstów kultury. **Co najmniej jeden utwór** literacki powinien należeć do **lektur obowiązkowych** (Sofokles „Antygona”, W. Szekspir „Hamlet”, A. Mickiewicz „Dziady, cz. III”, A. Mickiewicz „Pan Tadeusz”, E. Orzeszkowa „Nad Niemnem”, B. Prus „Lalka”, S. Wyspiański „Wesele”, S. Żeromski „Ludzie bezdomni”, Z. Nałkowska „Granica”, T. Borowski (opowiadania do wyboru), Cz. Miłosz „Dolina Issy”, A. Camus „Dżuma”, S. Mrożek „Tango”, O. Tokarczuk „Prawiek i inne czasy”).

W interpretacji omów **tematykę, problematykę, elementy poetyki** tekstu (z omówieniem ich funkcji).

W pracy przywołaj wybrane **konteksty** (np. literackie, biograficzne, historyczne, społeczne, kulturowe).

1. TREŚĆ ogółem 14 punktów

1.1.1. TEMAT 3 punkty

- **Zrozumienie** i konsekwentne **rozwijanie tematu**.
- Odniesienie się w rozprawce do wszystkich **słów kluczy** (lub istotnych aspektów) tematu oraz **ich wzajemnych powiązań**.

Tematy:

1. *Trudne zwycięstwa, gorzkie klęski. Ukaż drogi życiowe wybranych bohaterów literackich, odwołując się do różnych utworów.*
2. *„Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo” (Wolter). Rozwiń myśl, zastanawiając się nad rolą pracy w życiu człowieka. W rozważaniach odwołaj się do wybranych utworów literackich.*

1.1.2. GŁÓWNA MYŚL I LOGIKA ROZWAŻAŃ *5 punktów*

- Jasno sformułowana **główna myśl lub teza**.
- **Wstęp** zapowiadający tok rozważań oraz **uzasadnione zakończenie** (wnioski z rozważań, podsumowanie wniosków w kolejnych akapitach).
- Jasne i logiczne **uzasadnienie tezy** (głównej myśli) za pomocą **odpowiednich argumentów** (stwierdzeń). Wszystkie argumenty są wyjaśnione, skomentowane i poparte **przykładami** z lektur lub innych dzieł.
- Tok rozważań zawierający różne **operacje myślowe**: analizę, porównanie, uogólnienie, wnioskowanie itp.

1.1.3. WYRAŻONE WARTOŚCIOWANIE *2 punkty*

- **Jasno wyrażona** postawa wobec omawianych zagadnień.
- **Konsekwencja** w wyrażaniu własnej postawy.

1.1.4. LITERATURA I KONTEKSTY *4 punkty*

- Uzasadniony dobór przywoływanego **lektur** (najmniej 2 utwory), co najmniej jedna z nich – z listy lektur obowiązkowych.
- Celowe i uzasadnione przywołanie co najmniej dwóch **kontekstów** (np. kontekst literacki, biograficzny, historyczny, kulturalny, społeczny).
- Celowe i uzasadnione użycie **terminów i pojęć** z nauki o literaturze.
- Ogólne **oczytanie** i obszerna **wiedza** kulturalna.
- Dopuszczalny jest jeden błąd rzeczowy.

2. BUDOWA TEKSTU *4 punkty*

2.1. STRUKTURA TEKSTU (KOMPOZYCJA) *2 punkty*

- Poprawny i pełny **zapis tematu**.
- **Trójdzielna struktura**. Zachowane odpowiednie proporcje wstępu, rozwinięcia i zakończenia.
- W tekście logicznie wyodrębniono **akapity (co najmniej 4)**:
1 akapit – wstęp, **najmniej 2 akapity na rozwinięcie tematu**, 1 akapit – zakończenie.

Dopuszczalna jest jedna nieistotna usterka.

2.2. SPÓJNOŚĆ TEKSTU I AKAPITÓW *2 punkty*

- Tekst jest **spójny**. **Akapity** odznaczają się wewnętrzną logiką i przejrzystą strukturą wewnętrzną.
- **Nawiązania między** kolejnymi **akapitami**.
- Co najmniej **dwa akapity** są o charakterze argumentacyjnym, mogą być **analityczne** (gdy temat czy główna myśl akapitu jest podana na początku akapitu, przed dogłębną analizą i argumentacją) **lub syntetyczne** (gdy główna myśl, temat czy główne stwierdzenie akapitu są sformułowane na końcu akapitu, jako podsumowanie wywodu).

Dopuszczalna 1 nieistotna usterka w budowie i w spójności.

Wyznaczniki spójności

Gramatyczne:

- użycie **zaimków**, głównie wskazujących, osobowych i in.: *taki, ten, on, jego*,
- **elipsy** (celowe opuszczenia wyrazów): *A jednak zwyciężył. Od kiedy?*,
- odpowiedni **szyk** składniowy (początek kolejnego zdania nawiązuje do końca zdania poprzedniego).

Leksykalne:

- **synonimy, peryfrazy** (omówienia): *człowiek – główny bohater – postać – szlachetny lekarz*,
- **antonimy** i przeciwstawienia: *Szczęśliwi ludzie są do siebie podobni. Nieszczęśliwi zaś są bardzo różni*,
- **spójniki** w funkcji nawiązującej: *więc, natomiast, aczkolwiek*,
- **wyliczenia**: *składa się na to kilka przyczyn..., po pierwsze, po drugie, drugim przykładem...*,
- **wyrazy i wyrażenia wtrącone**, porządkujące treść: *zacznę od, przejdę do, jak sądzę, poza tym, na przykład, w ten sposób... ,*

Rodzaje akapitów

1. Akapity **argumentacyjne (wyjaśniające)** – w nich autor wyjaśnia określony pogląd lub ideę, dowodzi, uzasadnia. Są one dwóch rodzajów:

- A. akapit **analityczny** – składa się ze **stwierdzenia** zawierającego główną myśl; **rozwinięcia** z argumentami, przykładami czy objaśnieniami i **podsumowania** zamykającego główną myśl (*lit.* „dedukcinis modelis”).
- B. akapit **syntetyczny** – **główna myśl** znajduje się na końcu, stanowi **konkluzję wypowiedzi** w oparciu o zgromadzone dowody, fakty, argumenty (*lit.* „indukcinis modelis”).

2. **Akapit łączący (tranzytywny)** – pozwala przejść od jednej myśli do drugiej, przeważnie jest krótki. Może on stanowić podsumowanie tego, co już zostało powiedziane lub stanowić wprowadzenie do nowego tematu. Do tego typu akapitów należy też wstęp i zakończenie.

3. **Akapit opisowy** – ten rodzaj akapitów zazwyczaj rozwija zagadnienie przedstawione wcześniej, gdy chcemy szerzej opisać jakieś kluczowe zjawisko lub proces. Wzbogacają one tekst, ale w rozprawce są mniej istotne.

Najczęściej występują kłopoty w zakresie:

1. przywoływania różnorodnych **kontekstów**,
2. uważnego odczytywania **tematu**, wszystkich jego elementów znaczących (słów kluczy) i formułowania **tezy**, przepisania tematu,
3. podsumowania całego wypracowania i poszczególnych akapitów: **uogólniania, wnioskowania**,
4. stylu – użycie **leksyki abstrakcyjnej**, unikanie **powtórzeń** leksykalnych i gramatycznych,
5. budowy **akapitów argumentacyjnych** (analitycznego lub syntetycznego),
6. doboru **odpowiednich lektur** oraz głębszego ich **omówienia** pod kątem **tematu i tezy**,
7. jasności i konsekwencji w wyrażaniu **własnej oceny, postawy**,
8. stosownego użycia **terminologii** literaturoznawczej.

Literatūra

1. Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendroji programa 2022. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1a764050239511edb4cae1b158f98ea5>
2. Vidurinio ugdymo bendrųjų programų įgyvendinimo rekomendacijos. Prieiga per internetą: <https://www.emokykla.lt/bendrasis/bendrosios-programos/bendruju-programu-projektai>
3. „Evaluacija, kontrola i ocena”: *Polonista w szkole. Podstawy kształcenia nauczyciela polonisty*, red. A. Janus-Sitarz, Kraków 2004.
4. Nauckūnaitė Zita *Teksto komponavimas: rašymo procesas tekstų tipai*, Gimtasis žodis, 2002.
5. *Praktyczna stylistyka nie tylko dla polonistów*, red. E. Bańkowska, A. Mikołajczuk, Warszawa 2003.
6. Wiśniewska Halina „Łatwa i trudna kompozycja pisemnych wypracowań uczniowskich”: *Wokół szkoły i nauczyciela*, red. H. Wiśniewska, J. Plisiecki, Lublin 1997.

Tekst 1. Temat 2.

„Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo”

Od wielu lat praca zajmuje olbrzymią część życia człowieka. Jest ona zdolna jak i leczyć duszę człowieka, tak i kaleczyć jego życie i los. W literaturze obraz pracy jest przedstawiony zupełnie różnie, dlatego warto zastanowić się jaką rolę dla człowieka gra praca w utworach Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem” i Stefana Żeromskiego „Ludzie Bezdolni”.

Polska pisarka epoki pozytywizmu Eliza Orzeszkowa w powieści „Nad Niemnem” pracę przedstawia jako podstawową część życia człowieka oraz swoistym lekiem od ran duszy. Akcja utworu rozgrywa się na Litwie, a główni bohaterowie mieszkają w Korczynie położonym nieopodal zaścianku szlacheckiego Bohaterowiczów. Jan Bohaterowicz – honorowy mężczyzna, który żyje z pracy własnych rąk. Można twierdzić, że praca dla Jana była nie tylko instrumentem do wyżywiania lecz swoistym dziełem, bez którego wpadł by w nudę i tęsknotę w samotności. W ten sam czas dla Justyny Orzeszkowej – zubożałej szlachcianki, praca stała się swoistym instrumentem do poznania samej siebie, poczucia jedności z otaczającą jej przyrodą, pracującymi w polu ludźmi. Także praca pojednała Justynę i Jana jako parę, ponieważ stała się dziełem, które złączyło dwie samotne dusze. Można śmiało twierdzić, że w powieści Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem” praca jest nie tylko sposobem do wyżywiania lecz instrumentem samopoznania, samopoczucia, potrafi ona nie tylko złączyć Jana i Justynę, lecz także ludzi pracujących w pole, powstańców, staje się instrumentem pojednania narodu do dążenia do wspólnego celu.

Drugim nie mniej ważnym przykładem roli pracy w życiu człowieka jest los życiowy głównego bohatera utworu Stefana Żeromskiego „Ludzie bezdomni”. Tomasz Judym jest młodym lekarzem, dla którego praca pełni ogromną rolę w życiu. Dla Judyma praca główną misją życiową, dąży do olbrzymich celów, potrafi przeciwstać swym wrogom. Można twierdzić, że (250) poprzez leczenie ludzi, poprzez dążenie wyczyścić jezioro – źródło chorób, on leczy swą duszę, zapełnia dziury w swej duszy swymi ambicjami. W końcu utworu nie zważając na to, że kocha Joannę, wyrzeka się własnych szczęścia oraz miłości stawiając pracę na pierwsze miejsce. Moim zdaniem on nie popełnił błędów wyrzekając się stosunków miłosnych, ponieważ bez pracy Tomasz stał się by samotny co miało by olbrzymie konsekwencje w przyszłości. Można twierdzić ale i całym życiem.

Podsumowując można twierdzić, że praca jest swoistą trucizną, która w dozwolonych ilościach leczy, a w dużych staje się uzależnieniem lub przyczyną śmierci. Moim zdaniem wszędzie musi być balans, ponieważ bez pracy człowiek traci siebie, a gdy jej za dużo traci wszystko.

Tekst 2. Temat 1.

Trudne zwycięstwa, gorzkie klęski. Ukaż drogi życiowe wybranych bohaterów literackich, odwołując się do różnych utworów.

Trudne zwycięstwa i gorzkie klęski – taki los często spotykał różnych bohaterów literackich. Szczególnie w Antyku: każde zwycięstwo Syzyfa było równoznaczne porażce, a Dedal wyrwał się na wolność osamotniony i z krwawiącym sercem. W literaturze często zwycięstwa i klęski nakładają się na siebie, tak, że bohater jest zmuszony cierpieć.

W dramacie Sofoklesa „Antygona” główna bohaterka osiąga swój cel, lecz jednocześnie podpisuje swój wyrok na śmierć. Antygona to odważna, waleczna osoba, która szanuje tradycje, a przede wszystkim – siostra. Gdy więc władca Kreon postanawia za zdradę jej brata odmówić mu pochówku, Antygona sprzeciwia się. Rezultatem tego są kłótnie z własną siostrą, starcie z Kreonem, jak i śmierć Antygony. Nieustępliwy władca nie podziela zdania głównej bohaterki, gdyż zdrada to straszliwa zbrodnia, która z jego punktu widzenia, daje powód do takiego postępowania. Ostatecznie Antygona osiąga swój cel, lecz jej los jest straszliwy. Skazana na okrutną śmierć popełnia samobójstwo. Podsumowując, mogę stwierdzić, że pomimo zwycięstwa (osiągnięcia swojego celu) los Antygony przeplata się z gorzką porażką – samobójstwem.

W utworze B. Byrona „Giaur” główny bohater w szale zemsty pogrąża się w rozpacz, żalu i cierpieniu. Giaur to bohater bajroniczny, który jest buntownikiem skłonny do okrutnych czynów. Hassan, turecki władca, skazał swą żonę, ukochaną Giaura, za zdradę na śmierć. Giaur, ogarnięty pragnieniem zemsty, zabija Hassana. Pomimo osiągnięcia swojego celu, Giaur do końca życia (250) będzie przebywał w samotności, zanurzał się w rozpacz, cierpieniu, bólu. Tu również zwycięstwo – zemsta, gorzko miesza się z klęską, bowiem koniec życia Giaura był tragiczny. Giaura możemy przyrównać do Konrada Wallenroda, głównego bohatera poematu A. Mickiewicza „Konrad Wallenrod”. Tu główny bohater ratuje Litwę od Zakonu Krzyżackiego. Lecz jednocześnie traci swoje szczęście osobiste, jak i własne życie.

F. Kafka w utworze „Proces” opowiada o tym, jak walka i cel, wymarzone zwycięstwo może w mgnieniu oka zamienić się w nicłość. Józek K. to rzetelny pracownik banku, który zostaje oskarżony. O co? Nikt nie wie. Józef przez niemal cały rok stara się wydostać z okrutnych więzów organizacji, która go oskarżyła. Stawia się on w sądzie, wynajmuje adwokata. Banalna sprawa jednak wkrótce zamienia się w najprawdziwszy koszmar. Sąd opanowuje całe życie Józefa, nie dając możliwości na ucieczkę czy obronę. Organizacja zdominowała życie Józefa, a cała walka o wolność była na marne. Ostateczny wyrok to śmierć, więc Józef zostaje zabity – „jak pies”. Jak się domyślamy, wyrok został wydany już dawno, a nic, co zrobiłby główny bohater tego by nie zmieniło. Cała walka, nadzieja – to była tylko iluzja, mająca wprawić bohatera w fałszywe poczucie bezpieczeństwa. W tym utworze zwycięstwo również miesza się z porażką. Józef K. próbuje zmienić swój los, lecz każdy raz, gdy zwycięstwo niby się zbliża, gdzieś z tyłu czai się nieodmienna przewaga i siła, jaką ma sąd.

Podsumowując, mogę stwierdzić, że losy bohaterów często nie są jednoznaczne. W dramacie Sofoklesa „Antygona” jest przedstawiony los Antygona, która osiąga swój cel, lecz umiera w rezultacie. W utworze

Byrona „Giaur” główny bohater mści się, lecz potem prowadzi nieszczęśliwe życie. Natomiast w utworze F. Kafki „Proces” Józef przegrywa z podstępą organizacją.

Tekst 3. Temat 1.

Trudne zwycięstwa, gorzkie klęski. Ukaż drogi życiowe wybranych bohaterów literackich, odwołując się do różnych utworów.

Bohater – to postać o wyjątkowej osobowości, który działa dla honoru rodziny, społeczeństwa, narodu, a także na dobro ojczyzny. Jednak czasami może ponieść ogromne porażki i gorzkie klęski. Dla społeczeństwa przynosi małe, bądź duże zwycięstwa, lecz jaką ceną?

Największy bohater w społeczeństwie jest ten, który poświęcał się ojczyźnie i działał na jej dobra. Natomiast takie poświęcenie własnego życia ojczyźnie, często ma zakończenie tragiczne. Bez wątpienia, takie zwycięstwo jest warte takiej gorzkiej klęski. Dla wszystkich znana poeta dramatopisarz, wieszcz Adam Mickiewicz w 1828 roku napisał powieść historyczną pod nazwą „Konrad Wallenrod”. Główny bohater był porwany przez krzyżaków i rósł w rękach u swego wroga. Natomiast nie zapomniał o swojej prawdziwej tożsamości i podcza jednej z bitew z Litwą przelenął na stronę litewską. Po upływie czasu powrócił do Zakonu Krzyżackiego i zajął stanowisko Mistrza zakonu i cała władza przeszła w ręce Konrada. Konrad specjalnie prowadzi walki tak, by zakon poniósł porażkę, a Litwa otrzymała jeszcze jedną szansę. Zresztą mu się udało. Rycerze i wojsko zakonu giną, a Litwa zostaje uratowana. Raniej czy później, wszyscy dowiedzieliby się o zdradzie Konrada, więc on postanawia nie czekać „swojej uczy” i dokonuje samobójstwo. Zwycięstwo Konrada jest pięknym przykładem poświęcenie się ojczyzny. Sam poniósł gorzką klęskę, zdradzał zakon, oszukiwał, zabił wojsko zakonu podczas wojny z Litwą, lecz uratował los ojczyzny. Trudną drogą, z tragicznym końcem, lecz zwyciężył.

Kolejny przykład zwycięstwa, ale makabryczną drogą. Dramat Juliusza Słowackiego „Balladyna” przedstawia kontrast dobra i zła na świecie. Główna bohaterka Balladyna korzystała ze swojej urody, aby osiągnąć swoje cele. Porywczność i manipulacyjność w Balladynie (250 słów) już była od dziecka. Tak mocno pragnęła władzy, że gdy na próg domu wstępuje książę Kirkor, w celu znalezienia sobie narzeczonej, Balladyna zabija własną siostrę, aby uniknąć konkurencji. Wzięła ślub z Kirkorem i wyruszyła do zamku, osiągnęła swój cel – władza. Balladyna żyła w ciągłej bojaźni, że ktoś się dowie o jej zabójstwie, bała się wyroku dlatego popełniała jeszcze więcej zbrodni, likwidowała wiele innych osób, w obawie, że mogą wiedzieć jej tajemnicę. Natomiast wyrzuty sumienia i poczucie winy zwyciężyli, Balladyna wydaje na siebie wyrok. Piorun uderza w niej pięć razy, po czym bohaterka ginie. Jej zwycięstwo zabrało życie wielu niewinnych osób, a w końcu śmierć ją też spotkała.

Przedstawiłam różne rodzaje zwycięst i jakie klęski tego mogą być. Nie każdy zwycięzca staje się bohaterem w społeczeństwie, czasami droga do zwycięstwa zostawia bezsensowne i gorzkie klęski.

Tekst 4. Temat 1.

Trudne zwycięstwa, gorzkie klęski. Ukaż drogi życiowe wybranych bohaterów literackich odwołując się do różnych utworów.

W literaturze pisarzy przedstawiają wiele bohaterów od pozytywnych do negatywnych tylko czasami bohaterowie są postaciami tragicznymi. Bohaterowie tragiczne, muszą przejść trudne zwycięstwa i gorzkie klęski. Powstaje pytanie, jakie drogi życiowe muszą przejść bohaterzy literackie, które ponieśli gorzkie klęski?

W literaturze utwór angielskiego autora Wiliama Szekspira „Hamlet” zwraca uwagę na drogę życiową bohatera Hamleta, który odczuwa siebie jako biały ptak wśród czarnych. Hamlet jest innego światopoglądu niż inne obywatele zamku. Po spodkaniu z duchem swego ojca odczuwa konflikt wewnętrzny i ma monolog wewnętrzny „Być albo nie być”. Ten monolog pokazuje tragizm głównego bohatera, bo ma wybór między walką i śmiercią. Hamlet wybiera walkę, dlatego w końcu traci swoją ukochaną Ofleję i później sam traci życia. Cała życia Hamleta było dla jego gorzką klęską ale w końcu zwyciężyła sprawiedliwość. Hamlet też cierpi żal za stratę bliskich, takich jak swoich rodziców i ukochanej. Podsumowując wolno powiedzieć że Hamlet poniósł trudne zwycięstwo i gorzkie klęski przez swoją drogę życiową, bo stracił wszystko co było jemu cenne, ale pomógł zwyciężyć sprawidliwości.

Następny utwór literacki powstał przed naszą erą to „Antygona” napisana przez Sofoklesa. Główny bohater mitu to Antygona. Antygona jest też tragicznym bohaterem ponieważ jak i Hamlet walczy o sprawiedliwość. Dlatego przeciwstaje się przeciw swego ojca Hajmona Kreon, który odmów nie zgadzacie z pochowaniem jej brata według tradycji. Antygona w końcu pogrzebuje swego brata według tradycji. To trudne zwycięstwo później przechodzi w gorzką klęskę dla Antygony, sama zostaje zamurowana i umiera, pozostawia swego ukochanego. Antygona podaje przykład śmiałości i wytrwałości przed możliwą karą po pogrzebie brata. (250 słów) Droga życiowa Antygony jest dobrym przykładem trudnego zwycięstwa i gorzkiej klęski. Pod koniec wolno potwierdzić że Antygona dobrze odzwierciedla temat i jest poniosła gorzkie klęski po trudnym zwycięstwu.

Podsumowując wolno powiedzieć że pisarzy przedstawiali wiele bohaterów jak negatywnych tak i pozytywnych. Niektóre przyżyli trudne zwycięstwo i później gorzkie klęski. Przykładem jest Antygona, która poniosła zwycięstwo, a później śmierć jak i Hamlet, który pokazał zwycięstwo sprawiedliwości, a później jego śmierć.

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

**LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO
BRANDOS EGZAMINO
VERTINTOJŲ MOKYMŲ PROGRAMOS
I DALIS, 2024 m. balandžio 23-24 d.**

Rašto darbo (grožinio teksto esė) užduoties pobūdis ir vertinimo kriterijai

Ana Jasinska

Vilniaus šv. Jono Pauliaus II gimnazija

Model egzaminu (Dok. KALBŲ VALSTYBINIŲ BRANDOS EGZAMINŲ UŽDUOČIŲ APRAŠAS)

- 1. Model egzaminu: https://www.emokykla.lt/upload/files/2024/02/01/vbe-uzduociu-aprasas-kalbos-2024_4.pdf?r=1
- Str. 5-6. 12. Lietuvių kalbos ir literatūros (A) brandos egzaminas.
- Str. 7. 15. Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros brandos egzaminas.

Lietuvių kalbos ir literatūros (A) brandos egzaminas

Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros brandos egzaminas

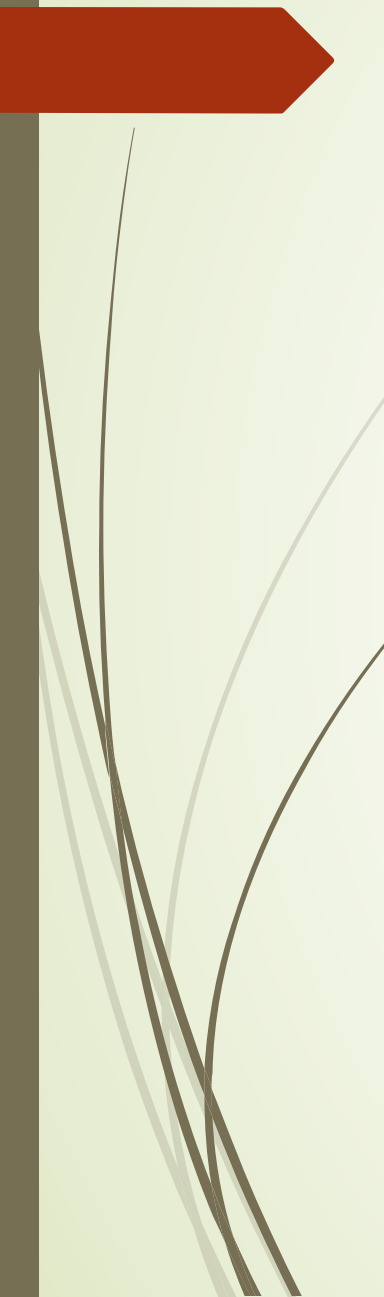
12.1. Užduoties pobūdis	Rašymas Pateikiamos dviejų tipų užduotys: grožinio teksto interpretavimas ir probleminio klausimo pagal pateiktą grožinį tekstą svarstymas, remiantis kultūrine patirtimi. Kandidatas pasirenka vieną užduotį ir kuria tekstą. Pereinamuoju laikotarpiu (2025 ir 2026 m.) vienas tekstas interpretavimui parenkamas iš privalomų kūrinių. Mažiausia sukurto teksto apimtis – 450 žodžių.	15.1. Užduoties pobūdis	[...]Rašto darbo dalyje teksto kūrimui pateikiamos dvi rašinio temos ir tekstas (teksto ištrauka) interpretacijai pasirinktinai.[...] Interpretacijai pateikti tekstai iš bendrųjų programų 4 priedo „Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendroji programa“ 32.5.3, 33.5.3, 33.5.4 ir 33.5.5 papunkčiuose įvardytų III ir IV gimnazijos klasėms privalomų ir rekomenduojamų autorių ir kūrinių sąrašų. Turi būti nurodyta kūrinio parašymo data ir kita reikšminga informacija. Mažiausia sukurto teksto apimtis – 300 žodžių. Antros dalies taškų suma – 30
12.3. Iš viso taškų	60	15.2. Iš viso taškų	60
12.4. Trukmė	180 min.	15.5. Trukmė	180 min.
12.6. Priemonės	Reikalavimai priemonių ir medžiagos pateikimui nustatyti Lietuvių kalbos ir literatūros brandos egzamino vykdymo instrukcijoje.	15.7. Priemonės ir priedai	Žodynai, kūriniai arba jų ištraukos iš privalomo kūrinių sąrašo. Reikalavimai dėl žodynų, kūrinių ar jų ištraukų pateikimo nustatyti Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros brandos egzamino vykdymo instrukcijoje.

Rašto darbo temos / Tematy prac pisemnych 2023 r. szk./2023 r. szk. (próbný)

- III część egzaminu: praca pisemna (40 pkt.)
 - Rozprawki (3)
 - Interpretacje (2)
 - 4. Interpretacja wiersza Władysława Syrokomli „Stary zegar“.
 - 5. Interpretacja fragmentu eseju Czesława Miłosza „Dykcyonarz wileńskich ulic“.
- II część egzaminu: praca pisemna (30 pkt.)
 - Rozprawki (2)
 - Interpretacja (1)
 - 3. Interpretacja wiersza Czesława Miłosza „Dwór“. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij.

Papildomi nurodymai / Dodatkowe polecenia

- W rozprawce odwołaj się **co najmniej** do **dwu** tekstów literackich i/lub innych tekstów kultury. **Co najmniej jeden** utwór literacki powinien należeć do lektur obowiązkowych (Sofokles „Antygona”, W. Szekspir „Hamlet”, A. Mickiewicz „Dziady, cz. III”, A. Mickiewicz „Pan Tadeusz”, E. Orzeszkowa „Nad Niemnem”, B. Prus „Lalka”, S. Wyspiański „Wesele”, S. Żeromski „Ludzie bezdomni”, Z. Nałkowska „Granica”, T. Borowski (opowiadania do wyboru), Cz. Miłosz „Dolina Issy”, A. Camus „Dżuma”, S. Mrożek „Tango”, O. Tokarczuk „Prawiek i inne czasy”).
- W interpretacji omów tematykę, problematykę, elementy poetyki tekstu (z omówieniem ich funkcji).
- W pracy przywołaj wybrane konteksty (np. literackie, biograficzne, historyczne, społeczne, kulturowe).

Literacki	Dotyczy dalszego otoczenia analizowanego dzieła literackiego i zakłada intertekstualne odniesienia do innego utworu literackiego, do którego analizowany utwór może odsyłać wprost lub sygnalizować odniesienie w sposób ukryty (aluzja literacka). Odniesienie do innego utworu może zostać poczynione także po dostrzeżeniu podobieństwa problematyki łączącej oba teksty.
Biograficzny	Dotyczy pozatekstowej rzeczywistości analizowanego dzieła literackiego, obejmuje fakty z życia autora, które miały wpływ na powstanie dzieła literackiego oraz których przywołanie jest niezbędne dla zrozumienia sensu utworu. Przy czym nie jest obowiązkowa ani pożądana szczegółowa znajomość biografii twórcy, podobnie jak biograficzne czytanie tekstu literackiego. Kontekst biograficzny należy przywołać w przypadku tych utworów, których geneza wiąże się z ważnym wydarzeniem z życia autora i które trudno zinterpretować bez znajomości faktów biograficznych. Tak jest np. w przypadku Trenów Jana Kochanowskiego (śmierć córki – Urszulki), III cz. Dziadów Adama Mickiewicza (nieszczęśliwa miłość poety, proces filomatów i filaretów, uwięzienie).
Historyczny	Dotyczy pozatekstowej rzeczywistości analizowanego dzieła literackiego, obejmuje fakty historyczne, które wpłynęły na powstanie utworu literackiego oraz których przywołanie jest niezbędne do zrozumienia sensu utworu. Przy czym nie jest obowiązkowa ani pożądana szczegółowa znajomość wydarzeń historycznych, podobnie jak analiza historyczna utworu literackiego.
Spółeczny	Dotyczy pozatekstowej rzeczywistości analizowanego dzieła literackiego, obejmuje zagadnienia dotyczące życia warstw, grup, środowisk społecznych, wpływające na powstanie utworu literackiego, których przywołanie jest niezbędne do pogłębionego odczytania utworu.
Kulturowy	Dotyczy rzeczywistości pozatekstowej analizowanego dzieła literackiego i obejmuje odwołania do innych tekstów kultury, umożliwiając pogłębione odczytanie tego dzieła.

Vertinimas (I) / Ocenianie (I)

➤ INTERPRETACIJOS TURINIO VERTINIMAS/ Ocena treści interpretacji (14 taškų)

1. TEMATIKA/Tematyka (4 pkt.)

Tinkamas ir išsamus interpretuojamo kūrinio (arba jo ištraukos) **temos, problematikos ir/ar deklaruojamų vertybių aptarimas**. Kūrinio (arba jo ištraukos) **pirmaeilių ir antraeilių turinio elementų įvardijimas ir aptarimas**.

2. SAMPROTAVIMO LOGIKA/Logika rozważań (4 pkt.)

Interpretacijos **tezė suformuluota aiškiai ir pagrįstai**. Kryptinga **įžanga ir pagrįsta pabaiga** (samprotavimo išvados ar dalinių išvadų apibendrinimas). Gali būti **vienas trūkumas** įžangoje arba pabaigoje. **Aiškus ir logiškas tezės pagrindimas tinkamais teiginiais**. Visi teiginiai yra **išsamiai paaiškinti ir paremti pavyzdžiais iš interpretuojamo teksto, laikantis citavimo taisyklių**. Samprotavimo eigoje tinkamas **įvairių mąstymo operacijų** (pvz. analizės, palyginimo, apibendrinimo ir išvadų) derinimas.

Vertinimas (II) / Ocenianie (II)

3. VERTINIMAS/Ocenianie (2 pkt.)

Aiškiai, nuosekliai ir pagrįstai išreikštas požiūris į nagrinėjamą problemą ar jos aspektus.

4. LITERATŪRA IR KONTEKSTAI/Literatura i konteksty (4 pkt.)

Išsamus ir argumentuotas teksto poetikos elementų aptarimas ir jų funkcijų paaiškinimas, tikslingai ir tinkamai vartojamos literatūrologijos sąvokos. Tikslingai remiamasi bent dviem tinkamais temai atskleisti **kontekstais** (pvz. literatūriniu, biografiniu, istoriniu, kultūriniu, socialiniu). **Akivaizdus literatūrinis ir/ar kultūrinis išprusimas**. Gali būti 1 faktinė klaida.

Vertinimas (III) / Ocenianie (III)

► TEKSTO SANDAROS VERTINIMAS/Ocena struktury tekstu (4 taškai)

1. TEKSTO STRUKTŪRA/ Kompozycja tekstu (2 pkt.)

Taisyklingas ir pilnas temos užrašymas. Trinarė teksto struktūra, išlaikanti **tinkamas proporcijas tarp įžangos, dėstymo ir pabaigos**. Tekstas racionaliai padalintas į pastraipas: įžanga – 1 pastraipa, **dėstymas – mažiausiai 2 pastraipos**, pabaiga – 1 pastraipa. Gali būti **1 neesminis trūkumas**.

2. TEKSTO IR PASTRAIPŲ RIŠLUMAS/Spójność tekstu i akapitów (2 pkt.)

Tekstas rišlus. Pastraipos pasižymi **vidine logika, nuoseklumu** ir skaidria vidine struktūra, yra **susietos tarpusavyje**. Bent dvi dėstymo pastraipos yra argumentavimo tipo, sudarytos arba pagal **dedukcinį pastraipos modelį** (lenk. akapit analityczny) t.y. pastraipos tema ar teiginys pateikiamas pastraipos pradžioje, prieš argumentavimą, arba pagal **indukcinį pastraipos modelį** (lenk. akapit syntetyczny) t.y. pastraipos tema ar teiginys pateikiamas pastraipos pabaigoje, po argumentų aptarimo. Gali būti **1 neesminis trūkumas**.

Vertinimas (IV) / Ocenianie (IV)

► STILIAUS VERTINIMAS/Ocena stylu wypowiedzi (3 taškai)

1. Stilius atitinka rašinio žanrą, išlaikytas stiliaus vientisumas. Platus kalbinių priemonių spektras: **turtingas žodynas, abstrakčiosios leksikos vartojimas, sintaksinių konstrukcijų įvairovė**. Gali būti **1-2 stiliaus trūkumai**.

KALBOS TAISYKLINGUMO VERTINIMAS/Poprawność językowa (9 taškai)

Gramatikos ir leksikos klaidos/Błędy gramatyczne i leksykalne (5 pkt. - 3 bł.)

Rašybos klaidos/ Błędy ortograficzne (2 pkt. - 3 bł.)

Skrybos klaidos/ Błędy interpunkcyjne (2 pkt. - 3 bł.)

Konkretieji/abstraktieji žodžiai

Wyrazy konkretne/abstrakcyjne

Wyrazy konkretne

Określają przedmioty spostrzegane w otoczeniu za pomocą różnych zmysłów, a więc dotyku, wzroku, słuchu, smaku, powonienia. Można je zobaczyć, dotknąć, opisać. Obejmują wszystkie nazwy osób, rzeczy, zwierząt, roślin itp.

KOT

PIÓRO

SIOSTRY

KROPLE

DOM

MOTYL

WÓZEK

KWIATY

Wyrazy abstrakcyjne

Nazywają zjawiska, których nie można poznać za pomocą zmysłów. Odnoszą się one między innymi do stanów, cech i pojęć.

miłość

stworzenie

poczucie

myśl

ZABAWA

uroda

sen

Vertinimas (V) / Ocenianie (V)

PASTABOS/Uwagi

1. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos ir stiliaus klaidos skaičiuojamos tik 300 žodžių apimties teksto dalyje. Turinys ir teksto struktūra vertinami nuo rašto darbo pradžios iki pabaigos.
2. Kalbos taisyklingumo (gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos) ir stiliaus klaidos žymimos paraštėje iki nulio taškų ribos.
3. Jeigu rašto darbas parašytas kita tema nei nurodyta egzamino užduotyje, visas darbas vertinamas 0 taškų.

Błędy gramatyczne

I. Błędy fleksyjne. Polegają m.in. na:

- 1) wyborze niewłaściwej postaci wyrazu, najczęściej wyrównanej (analogicznej), np. **łabądz* zam. *łabędź*, **ta cukierka* zam. *ten cukierek*, **kontrol* zam. *kontrola*, **wziąść* zam. *wziąć*;
- 2) wyborze niewłaściwego wzorca odmiany, np. *kaszleć* – **kaszlam* zam. *kaszlę*, **tej piecy* zam. *tego pieca*, **tego organistego* zam. *tego organisty*;
- 3) wyborze niewłaściwej postaci tematu fleksyjnego, np. **przyjacielom* zam. *przyjaciółom*, **tych sąsiedzi* zam. *tych sąsiadów*, **kładniemy* zam. *kładziemy*;
- 4) wyborze niewłaściwej końcówki fleksyjnej, np. **nauczycielowie* zam. *nauczyciele*, **diablówi* zam. *diabłu*, **kapciow* zam. *kapci*, **Janu* zam. *Janowi*, **chcem* zam. *chcę*;
- 5) nieodmianianiu wyrazu, który ma swój wzorzec deklinacyjny, np. **z Tadeuszem Kościuszko* zam. *z Tadeuszem Kościuszką*;
- 6) odmianie wyrazu, któremu nie można przypisać wzorca odmiany, np. **schudła 5 kil* zam. *schudła 5 kilo*, **(uczę się w) technikumie* zam. *(uczę się w) technikum*.

Błędy gramatyczne

II. Błędy składniowe

Polegają na niewłaściwym łączeniu form wyrazowych w jednostki tekstu. Mogą to być:

1) Błędy w zakresie związku zgody, np. **wiele innych pisarzy zam. wielu innych pisarzy, *dziewczynki wbiegli do pokoju zam. dziewczynki wbiegły do pokoju, *przyszli dwóch chłopców zam. przyszło dwóch chłopców a. przyszli dwaj chłopcy, *osoby, którzy dokonali zam. osoby, które dokonały;*
2) Błędy w zakresie związku rzędu, np. **używać pastę zam. używać pasty, *zakochany w kogo zam. zakochany w kim, *pieniądze (przeznaczone) matkom i dzieciom zam. pieniądze (przeznaczone) dla matek i dzieci, *mniejszy jak ty zam. mniejszy niż ty a. mniejszy od ciebie;*
3) Błędy w używaniu przyimków, np. **raz w miesiąc zam. raz na miesiąc, *z dzieciństwa zam. od dzieciństwa, *misja do Syberii zam. na Syberię; *odpoczywamy na rzece zam. nad rzeką.*

4) Błędy w zakresie używania wyrażen przyimkowych, np. **zapytać na konto egzaminów zam. zapytać o egzaminy.*

5) Niepoprawne skróty składniowe, np. **przed i po obiedzie zam. przed obiadem i po obiedzie.*

6) Niepoprawne konstrukcje z imiesłowowym równoważnikiem zdania, np. **Czytając takie powieści, łzy napływają same do oczu zam. Kiedy się czyta takie powieści, łzy same napływają do oczu.*

7) Konstrukcje niepoprawne pod względem szyku, np. **ukończyłam średnią szkołę zam. ukończyłam szkołę średnią; *litewski język zam. język litewski; *Jak nazywasz się? zam. Jak się nazywasz?*

8) Nadużywanie bezokolicznika, np. **zachęcać co robić zam. zachęcać do czegoś.*

9) Użycie drugiej osoby liczby pojedynczej w znaczeniu ogólnym, np. **Jeżeli czegoś bardzo chcesz, to osiągniesz zam. Jeżeli czegoś bardzo się chce, to się osiągnie.*

Błędy leksykalne

I. Błędy słownikowe (wyrazowe)

- 1) Używanie wyrazów w niewłaściwym znaczeniu, czyli zbędna neosemantyzacja, np. **wnioskować* ‘zgłaszać wniosek’ (właściwe znaczenie: ‘wysnuwać wniosek, wyciągać wniosek’), **dokładnie* ‘właśnie, tak!’ (właściwe znaczenie: ‘ściśle, precyzyjnie’).
- 2) Mylenie znaczeń wyrazów podobnych brzmieniowo lub morfologicznie i ich niepoprawne wymienne używanie, np. *klimatyzacja* i *aklimatyzacja*, *metodyk* i *metodysta*, *adaptować* i *adoptować*, *formować* i *formułować*, *monitować* i *monitorować*, *efektowny* i *efektywny*.
- 3) Posługiwanie się pleonazmami, np. **kontynuować dalej*, **cofnąć się do tyłu*, **akwen wodny*, **okres czasu*.
- 4) Naruszanie łączliwości wyrazu, np. **ponieść zwycięstwo* (poprawnie: *odnieść zwycięstwo*, lecz *ponieść klęskę*), **wyrządzać straty* (poprawnie: *powodować straty*, lecz *wyrządzać szkodę*).
- 5) Nadużywanie wyrazów modnych, takich jak *kultowy*, *problem*, *opcja*, *relaksować się*, *relacje*, *kreować*, *serwować*.

Błędy leksykalne

II. Błędy frazeologiczne

- 1) Zmiana formy frazeologizmów wskutek wymiany, redukcji lub uzupełnienia składu związku, np. **ogarnęła go ciemna rozpacz* zam. *ogarnęła go czarna rozpacz*, *siedzi jak na igłach* zam. *siedzi jak na szpilkach*, **siadać komuś na głowę* zam. *(nie) pozwalać sobie wejść na głowę*, **leje jak z wiadra* zam. *leje jak z cebra*, **przemokłem do przysłowiowej suchej nitki* zam. *przemokłem do suchej nitki*, **przeczytałem książkę, jak to się mowi, od deski do deski* zam. *przeczytałem książkę od deski do deski*.
- 2) Zmiana formy frazeologizmu wskutek zmiany postaci gramatycznej jednego ze składników, np. **mądrej głowie dość dwa słowa* (poprawnie: *mądrej głowie dość dwie słowie*), **prawda oczy kole* (poprawnie: *prawda w oczy kole*), **wygląda jak mokra kura* (poprawnie: *wygląda jak zmokła kura*), **od stop do głowy* (poprawnie: *od stop do głów*).
- 3) Zmiana znaczenia frazeologizmu, np. *Nie będę się spieszył, bo wówczas tylko czeka na mnie musztarda po obiedzie* (poprawnie: *musztarda po obiedzie* ‘coś jest już spożnione’).
- 4) Użycie frazeologizmu w niewłaściwym kontekście, powodującym odżycie znaczenia dosłownego, np. *Kapitan był nieskuteczny w walce i małego wzrostu. Nie dorastał do pięt poprzedniemu dowodcy*.

Błędy leksykalne

III. Błędy słowotwórcze

- 1) Budowanie formacji niezgodnie z polskimi modelami słowotwórczymi, np. **e-banking* (poprawnie: *załatwianie spraw bankowych przez Internet*), **Sopot Festiwal* (poprawnie: *Festiwal w Sopocie*).
- 2) Zastosowanie niewłaściwego formantu, np. **sporządkować* (poprawnie: *uporządkować*), **bracik* (poprawnie: *braciszek*).
- 3) Wybór niewłaściwej podstawy słowotwórczej, np. **eurosejm* (poprawnie: *europarlament*).

Błędy leksykalne

IV. Błędy fonetyczne

- 1) Niepoprawna wymowa głosek, np. *a* jako *o* na końcu wyrazu (*[robio] zam. [robią]), *ś* jako *si* (np. *[s'roda] zam. [środa]), wymawianie głoski *e* jako *i/y*, np. *[ni trzeba, nidawno, jidynasty].
- 2) Niepoprawna wymowa grup głosek, np. *[źwierzę] zam. [zwierzę], *[piśmo] zam. [pismo], *[paczeć], zam. [patszeć].
- 3) „literowe” odczytywanie wyrazów, np. *[piĘtnaśće] zam. [pietnaśće], *[zaczĘła] zam. [zaczęła].
- 4) Niepoprawne akcentowanie wyrazów i form wyrazowych, np. *[żebyście], *[arcymistrz],
*[bez **nich**], *[nie **pij**] (poprawnie: [żebyście], [arcym**istrz**], [**bez** nich], [**nie** pij]).

Błędy stylistyczne

- 1) Błędy wynikające z niewłaściwego doboru środków językowych w określonej wypowiedzi, z niedostosowania ich do charakteru i funkcji tej wypowiedzi.
- 2) Używanie elementów oficjalnych w wypowiedziach potocznych, np. *Skonsumowałeś na obiad cały chleb.*
- 3) Używanie elementów potocznych w wypowiedzi o charakterze publicznym, np. *Nie napisałem pracy, ponieważ nie wyrobiłem się z czasem. W czasie akcji ratunkowej policjanci wywalili drzwi.*
- 4) Mieszanie elementów z kilku różnych stylów w jednej wypowiedzi, np. *Zarządzający ze smutkiem konstatuje, że niestety nie może zabezpieczyć wszystkich w grabie.*
- 5) Stylizacja językowa niemająca uzasadnienia w treści, np. *Mąż o wszystko zadbał, o łóżeczko dla małego, o **wanienkę**, którą gdzieś okazyjnie kupił, bo w domu się nie przelewało, **serduszkami** czerwonymi z papieru wyciętymi **pokoik** upiększył i gorący **obiadek** żonie ugotował.*
- 6) Naruszanie zasad jasności, prostoty i zwięzłości stylu.

Błędy ortograficzne

- 1) Używanie niewłaściwych liter i połączeń literowych w zapisie, np. **Juzef, *rządać, *radjo, *szyji* (poprawnie: *Józef, żądać, radio, szyi*).
- 2) Niewłaściwa pisownia łączna lub rozdzielna; także niewłaściwe użycie łącznika, np. **niewolno!, *codzień, *po środku, *jasno żółty, *poł Polak* (poprawnie: *nie wolno, co dzień, pośrodku, jasnożółty, pół-Polak*).
- 3) Niewłaściwe używanie wielkich i małych liter na początku wyrazów, np. **studiuję na uniwersytecie wileńskim, *stanowisko Starszego Specjalisty Rejonu Wileńskiego*.

Błędy interpunkcyjne

- 1) Brak właściwego znaku interpunkcyjnego, zwłaszcza przecinka, np. *Napiszę na pewno chyba żebym zapomniał.*
- 2) Zbędne użycie znaku interpunkcyjnego, np. *Napiszę na pewno, chyba, żebym zapomniał.*
- 3) Użycie niewłaściwego znaku interpunkcyjnego, np. *Napiszę na pewno – chyba żebym zapomniał.*

Kas mokiniamis buvo sunkiausia? / Co sprawiło uczniom największe trudności? (I)

► Ocena treści interpretacji (14 pkt./7pkt.)

We wstępie potrafi sformułować tezę interpretacyjną, np.: *Poeta konfrontuje obraz z przeszłości z rzeczywistością i dostrzega zmiany, jakie zaszły w krajobrazie i w ludziach*, jednak nie dokonuje jej głębszej analizy.

Podaje przykłady środków artystycznych, ale nie omawia ich funkcji w tekście.

Wprowadza cytaty, lecz nie interpretuje. Zmienia formy gramatyczne cytowanych wyrazów.

Nie zawsze odpowiednio stosuje terminy i pojęcia, które są niezbędne w trakcie analizy.

Odwołuje się do kontekstu biograficznego Cz. Miłosza, ale nie uwzględnia innych, np. literackiego, kulturowego.

Kas mokiniams buvo sunkiausia? (II) / Co sprawiło uczniom największe trudności? (II)

► Ocena struktury tekstu (4 pkt./2 pkt.)

Zachowuje trójdzielną kompozycję: wstęp, rozwinięcie, zakończenie, ale w rozwinięciu jest tylko jeden akapit.

Przepisując temat pracy pisemnej, skraca go.

Nie zawsze jest zachowana spójność między zdaniem, akapitami.

Ocena stylu wypowiedzi (3 pkt./1pkt.)

Styl odpowiedni do sytuacji, różnorodne konstrukcje składniowe, słownictwo abstrakcyjne, np. *refleksja, postawa, nostalgia, prawo przemijania, świadectwo dojrzałości duchowej, afirmacja życia*.

Poprawność językowa (9 pkt./1 pkt.)

Błędy leksykalne, np. *raniej* ‘wcześniej’, *nie dopatrzone* ‘zaniedbane’, *asocjajuje* ‘kojarzy się’,

błędy gramatyczne, np., *jest poete; stali półki na jabłki zimowe; nie pamięta wszystkie miejsca*,

błędy ortograficzne, pvz., *napisannym, urodzonnym, nagrody Nobla*, błędy interpunkcyjne (przecinki w zdaniach złożonych). Unikanie znaków diakrytycznych, np., *sniegiem, ścieżkami*.

Praktiniai patarimai / Praktyczne wskazówki

1. Zapoznać z kryteriami oceniania i wykorzystywać je, np. dając możliwość oceny napisanych prac zgodnie z tymi wymaganiami.
2. Budowanie krótszych wypowiedzi argumentacyjnych (pisemnych/ustnych).
Teza-argument(rozwważania)-przykład z uzasadnieniem-kontekst
3. Wykonywanie notatek opartych, np. na słowach-kluczach.
4. Ćwiczenia wzbogacające słownictwo: definiowanie pojęć, tworzenie związków wyrazowych z wyrazami, gromadzenie synonimów.
5. Analizując utwory literackie, obudowywać je kontekstami zgodnie z obszarami osiągnięć w odnowionej podstawie programowej.

Pagrindiniai dokumentai ir literatūra

- ▶ *Centralna Komisja Egzaminacyjna*, [dostęp: 23 marca 2024 r.]. Dostępny w Internecie: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/20220113%20Materia%C5%82y%20dodatkowe%201_Konteksty.pdf
- ▶ Fiałkowska K.A., *Jak to napisać?*, Toruń 2006.
- ▶ Geben K., *Współczesny język polski. Swoistość języka polskiego na Litwie*, [dostęp: 23 marca 2024 r.]. Dostępny w Internecie: [file:///C:/Users/User/Downloads/Siuolaikine_lenku_kalba_Kinga_Geben%20\(9\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Siuolaikine_lenku_kalba_Kinga_Geben%20(9).pdf)
- ▶ *Kalbų valstybinių brandos egzaminų užduočių aprašas*, [dostęp: 23 marca 2024 r.]. Dostępny w Internecie: https://www.emokykla.lt/upload/files/2024/02/01/vbe-uzduociu-aprasas-kalbos-2024_4.pdf?r=1
- ▶ *Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendrosios programos*, [dostęp: 23 marca 2024 r.]. Dostępny w Internecie: <https://www.emokykla.lt/bendrosios-programos/visos-bendrosios-programos?page=1&subject=5319>
- ▶ Naruniec S., Naruniec R., *Jak umiejętnie operować słowem pisanym*, Vilnius 1999.
- ▶ Tomczyk M., *Trener. Jak czytać wiersze?*, Bielsko-Biała 2007.

Darbas porose

1. Įvertinkite pateiktą mokinio rašto darbą atskirai pagal visus vertinimo kriterijus. Įrašykite komentarus. Apskaičiuokite bendrą rašto darbo taškų sumą.
2. Pasiruoškite rezultatų pristatymui ir komentavimui.

Darbas porose.

1. Įvertinkite pateiktus mokinių rašto darbus atskirai pagal visus vertinimo kriterijus. Įrašykite komentarus. Apskaičiuokite bendrą kiekvieno rašto darbo taškų sumą.
2. Pasiruoškite rezultatų pristatymui ir komentavimui.

I. Rašto darbo temos

RAŠTO DARBAS

30 taškų

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz rozprawkę lub interpretację utworu. Objętość pracy pisemnej – minimum 250 słów (zalecana objętość około 2 stron A4). W czystopisie policz wyrazy, zaznacz kreską granicę 250 i zapisz liczbę na marginesie.

W rozprawce odwołaj się **co najmniej** do **dwu** tekstów literackich i/lub innych tekstów kultury. **Co najmniej jeden** utwór literacki powinien należeć do lektur obowiązkowych (Sofokles „Antygona”, W. Szekspir „Hamlet”, A. Mickiewicz „Dziady, cz. III”, A. Mickiewicz „Pan Tadeusz”, E. Orzeszkowa „Nad Niemnem”, B. Prus „Lalka”, S. Wyspiański „Wesele”, S. Żeromski „Ludzie bezdomni”, Z. Nałkowska „Granica”, T. Borowski (opowiadania do wyboru), Cz. Miłosz „Dolina Issy”, A. Camus „Dżuma”, S. Mrożek „Tango”, O. Tokarczuk „Prawiek i inne czasy”).

W interpretacji omów tematykę, problematykę, elementy poetyki tekstu (z omówieniem ich funkcji).

W pracy przywołaj wybrane konteksty (np. literackie, biograficzne, historyczne, społeczne, kulturowe).

TEMATY PRAC PISEMNYCH

3. Interpretacja wiersza Czesława Miłosza „Dwór”. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij.

Czesław Miłosz

Dwór

Nie ma domu, jest park, choć stare drzewa wycięto
I gąszcz porasta ślady dawnych ścieżek.
Rozebrano świren¹, biały, zamczysty,
Ze sklepami czyli piwnicami, w których stały półki na jabłka zimowe.
Takie jak dawniej koleiny drogi w dół:
Pamiętałem, gdzie skręcić, ale nie poznałem rzeki;
Jej kolor jak rdzawej samochodowej oliwy,
Ani szuwarów, ani lilii wodnych.
Przeminęła lipowa aleja, niegdyś droga pszczołom,
I sady, kraina os i szerszeni opitych słodyczą,

¹ Świren – budynek gospodarczy.

Zmurszały i zapadły się w oset i pokrzywy.
To miejsce i ja, choć daleko stąd
Równocześnie, rok po roku, traciliśmy liście,
Zasypywały nas śniegi, ubywało nas.
I znów razem jesteśmy, we wspólnej starości.

Interesuje mnie dymek, z rury zamiast komina,
Nad baraczką skleconym niezgrabnie z desek i cegły
W zieleni chwastów i krzaków – poznając *sambucus nigra*².

Chwała życiu, za to, że trwa, ubogo, byle jak.
Jedli te swoje kluski i kartofle
I mieli przynajmniej czym palić w nasze długie zimy.

Z tomiku „Na brzegu rzeki” (1994)

II. Rašto darbų pavyzdžiai

Pavyzdys 1.

Interpretacija wiersza Czesława Miłosza Dwór

Wiersz „Dwór” jest zapisem wspomnień i refleksji poety, który po wielu latach wraca do domu, do miejsca swojego dzieciństwa – dworu na Litwie. Poeta konfrontuje obraz z przeszłości z rzeczywistością i dostrzega zmiany, jakie zaszły w krajobrazie i w ludziach. Dwór nie istnieje, park jest zarośnięty, rzeka straciła swój blask, lipowa aleja i sady zniknęły. Poeta porównuje siebie do tego miejsca i uświadamia sobie, że oba podlegają prawu przemijania i starzenia się. Jednak nie odczuwa żalu ani tęsknoty za utraconym pięknem, lecz akceptuje bieg historii i natury. Zwraca uwagę na prosty baraczek, który stanął na miejscu dawnego dworu i na ludzi, którzy tam mieszkają. Poeta docenia ich życie, choć ubogie i skromne, bo jest ono dowodem trwania i przetrwania. Poeta wyraża swoją chwałę życiu za to, że istnieje mimo wszystko. Wiersz jest napisany wierszem wolnym, bez rymów i regularnej budowy strof. Pierwsza część jest najdłuższa i opisowa, druga i trzecia są krótsze i refleksyjne. Poeta używa języka prostego i konkretnego, nawiązując do realnych szczegółów i nazw własnych.

W utworze występują liczne środki stylistyczne, takie jak: metafory (np. „kolejny drogi”, „kolor jest rzadziej samochodowej oliwy”), porównania (np. „To miejsce i ja”), epitet (np. „biały”, „zaczysty”). Wiersz ma charakter liryczny i autobiograficzny, ponieważ podmiot liryczny można utożsamiać z autorem.

Wiersz Czesława Miłosza „Dwór” jest wyrazem pogodnej postawy wobec życia i śmierci, świadectwem dojrzałości duchowej i mądrości poety. Poeta nie ulega nostalgii ani rozpacz, lecz przyjmuje zmiany jako nieodłączną część ludzkiego losu. Jednocześnie potrafi dostrzec wartość i piękno (250) w tym, co trwa i co się odradza. Wiersz jest więc wyrazem afirmacji życia i nadziei na przyszłość.

² *Sambucus nigra* (łac.) – bez czarny, dziko rosnący krzew.

Vertinimo aprašas pagal kriterijus

1. Turinio vertinimas (... iš 14 taškų)

1.2.1. Tematika (... iš 4 taškų).

1.2.2. Samprotavimo logika (... iš 4 taškų).

1.2.3. Vertinimas (... iš 2 taškų).

1.2.4. Literatūra ir kontekstai (... iš 4 taškų).

2. Teksto sandaros vertinimas (... iš 4 taškų)

2.1. Teksto struktūra (... iš 2 taškų).

2.2. Teksto ir pastraipų rišlumas (... iš 2 taškų).

3. Stiliaus vertinimas (... iš 3 taškų)

4. Kalbos taisyklingumo vertinimas (... iš 9 taškų)

Bendra taškų suma už rašto darbą – ...

Pavyzdys 2.

Interpretacija wiersza Czesława Miłosza „Dwór”

Autorem wiersza „Dwór” jest słynny pisarz Czesław Miłosz. Czesław Miłosz asocjuje u czytelników z Wilnem, Litwą. Jest laureatem nagrody Nobla. Jest młodopolskim poetą urodzonym w 1911 roku. Jest poetem wiersza „Dwór”. Moim zdaniem podmiot liryczny w tym wierszu będzie wspominał swoją młodość w tym domu.

W napisanym wierszu opowiada o dworze, jak możemy zrozumieć w którym był wcześniej: „pamiętam, gdzie skręcić”. Narrator opowiada, że w dworze był zburzony gospodarczy

budynek, gdzie stali półki na jabłki zimowe. Na terytorium było wycięte drzewa, lecz park był. Narrator w tym miejscu wcześniej był ale nie pamięta wszystkie miejsca. Można myśleć, że był w rannim dzieciństwie. Kolor rzeki porównuje z kolorem rdzawej samochodowej oliwy. W dworze była aleja, droga pszczołom i szerszeniom. Opowiada, że te miejsce było zapomniane przez ludzi na wiele lat: „traciliśmy liście, zasypywały nas śniegiem”. „Gąszcz porasta”, „w zieleni chwastów i krzaków”, zapadły się w oset i pokrzywy” – to wszystko wskazuje ile na terytorium było dużo krzaków i niedopatrzonej zieleni, która porastała między ścieżkami. Te miejsce przez wiele lat było nie dopatrzone. W zakończeniu wiersza narrator dziękuje przeszłości za wcześniej spędzony czas w tym miejscu, za miejsce gdzie wcześniej mieszkał. Wspomina swoją przeszłość.

Podsumywyjąc, podmiot liryczny wspomina o swojej przeszłości i ma nostalgię. Czesław Miłosz w wierszu „Dwór” korzysta z wielu metafor, porównań i epitetów. Autor pisze, że jest częścią tego domu. Wspomina jak w dzieciństwie jedli w tym domu kluski i kartofle. Żyli w dostatku, bo mieli czym palić dom w długie i chłodne zimy. Ten wiersz uczy cenić (250) nasze teraźniejsze domy, opiekować się nimi, ciągle sprzantać, żeby chciało się zawsze wrócić.

Vertinimo aprašas pagal kriterijus

1. Turinio vertinimas (... iš 14 taškų)

1.2.1. Tematika (... iš 4 taškų).

1.2.2. Samprotavimo logika (... iš 4 taškų).

1.2.3. Vertinimas (... iš 2 taškų).

1.2.4. Literatūra ir kontekstai (... iš 4 taškų).

2. Teksto sandaros vertinimas (... iš 4 taškų)

2.1. Teksto struktūra (... iš 2 taškų).

2.2. Teksto ir pastraipų rišlumas (... iš 2 taškų).

3. Stiliaus vertinimas (... iš 3 taškų)

4. Kalbos taisyklingumo vertinimas (... iš 9 taškų)

Bendra taškų suma už rašto darbą – ...

III. Vertinimo kriterijai

1. TURINIO VERTINIMAS

PASTABOS.

1. Jeigu rašto darbas parašytas kita tema nei nurodyta egzamino užduotyje, visas darbas vertinamas 0 taškų.
2. Jeigu rašto darbe minimas tik kūrinio pavadinimas, tačiau trūksta išsamesnio kūrinio (pvz. motyvų, herojų, įvykių) nagrinėjimo, tai nelaikoma literatūriniu pavyzdžiu.

1.2. INTERPRETACIJOS TURINIO VERTINIMAS (14 taškų)

Kriterijai	Vertinimo kriterijų aprašas	Taškai
1.2.1. TEMATIKA	Tinkamas ir išsamus interpretuojamo kūrinio (arba jo ištraukos) temos, problematikos ir/ar deklaruojamų vertybių aptarimas. Kūrinio (arba jo ištraukos) pirmaeilių ir antraeilių turinio elementų įvardijimas ir aptarimas.	4
	Tinkamas interpretuojamo kūrinio (arba jo ištraukos) temos, problematikos ar pavienių deklaruojamų vertybių aptarimas. Kūrinio (arba jo ištraukos) esminiai turinio elementų įvardijimas ir aptarimas.	3
	Paviršutiniškas interpretuojamo kūrinio (arba jo ištraukos) temos ir problematikos aptarimas. Nepastebėti arba neaptarti kūrinio (arba jo ištraukos) esminiai turinio elementai.	2–1
	Darbas neatitinka reikalaujamų kriterijų.	0
1.2.2. SAMPROTAVIMO LOGIKA	Interpretacijos tezė suformuluota aiškiai ir pagrįstai. Kryptinga įžanga ir pagrįsta pabaiga (samprotavimo išvados ar dalinių išvadų apibendrinimas). Gali būti vienas trūkumas įžangoje arba pabaigoje. Aiškus ir logiškas tezės pagrindimas tinkamais teiginiais. Visi teiginiai yra išsamiai paaiškinti ir paremti pavyzdžiais iš interpretuojamo teksto, laikantis citavimo taisyklių. Samprotavimo eigoje tinkamas įvairių mąstymo operacijų (pvz. analizės, palyginimo, apibendrinimo ir išvadų) derinimas.	4
	Interpretacijos tezė suformuluota aiškiai ir pakankamai pagrįstai. Įžanga iš dalies kryptinga, nurodanti samprotavimo eigą rašto darbe. Pabaigoje pateikiamas dalinių išvadų ar samprotavimo apibendrinimas, tačiau yra neesminių trūkumų. Logiškas tezės pagrindimas teiginiais, tačiau ne visi yra svarūs. Teiginiai yra iš esmės paaiškinti ir paremti pavyzdžiais iš interpretuojamo teksto, laikantis citavimo taisyklių. Samprotaujama, bet taikomos mąstymo operacijos	3

	(pvz.: analizė, palyginimas, apibendrinimas ir išvados) ne visada yra tinkamai suderintos, gali būti 1 minties šuolis.	
	Interpretacijos tezė suformuluota neaiškiai. Įžanga ar baigiamosios išvados (apibendrinimas) ne visada susietos tarpusavyje. Pagrindimas teiginiais paviršutiniškas ir nepakankamai paremtas pavyzdžiais iš interpretuojamo teksto, pasitaiko citavimo trūkumų. Samprotavimas paviršutiniškas, dominuoja teksto turinio atpasakojimas. Gali būti 2-3 minties šuoliai.	2–1
	Darbas neatitinka reikalaujamų kriterijų.	0
1.2.3. VERTINIMAS	Aiškiai, nuosekliai ir pagrįstai išreikštas požiūris į nagrinėjamą problemą ar jos aspektus.	2
	Išreikštas požiūris į svarstomą problemą ar nagrinėjimo aspektą, tačiau trūksta nuoseklumo, reiškiant savo nuomonę.	1
	Darbas neatitinka reikalaujamų kriterijų.	0
1.2.4. LITERATŪRA IR KONTEKSTAI	Išsamus ir argumentuotas teksto poetikos elementų aptarimas ir jų funkcijų paaiškinimas, tikslingai ir tinkamai vartojamos literatūrologijos sąvokos. Tikslingai remiamasi bent dviem tinkamais temai atskleisti kontekstais (pvz. literatūriniu, biografiniu, istoriniu, kultūriniu, socialiniu). Akivaizdus literatūrinis ir/ar kultūrinis išprusimas. Gali būti 1 faktinė klaida.	4
	Argumentuotas esminių teksto poetikos elementų aptarimas, tačiau kartais nepakankamas jų funkcijų paaiškinimas, daugelių atvejų tinkamai vartojamos literatūrologijos sąvokos. Tikslingai remiamasi bent vienu tinkamu temai atskleisti kontekstu (pvz. literatūriniu, biografiniu, istoriniu, kultūriniu, socialiniu). Pakankamai geros literatūros ir/ar kultūros žinios. Gali būti 2 faktinės klaidos.	3
	Ne visų esminių teksto poetikos elementų aptarimas, nepakankamas jų funkcijų paaiškinimas. Paminėtas, bet neaptartas nors vienas kontekstas. Paviršutiniškos literatūros ir kultūros žinios. Gali būti 3 faktinės klaidos.	2
	Tik pavienių esminių ar neesminių teksto poetikos elementų aptarimas, be jų funkcijų paaiškinimo. Kontekstų trūkumas. Gali būti 4 faktinės klaidos.	1
	Darbas neatitinka reikalaujamų kriterijų.	0

2. TEKSTO SANDAROS VERTINIMAS (4 taškai)

Kriterijai	Vertinimo kriterijų aprašas	Taškai
2.1. TEKSTO STRUKTŪRA	Taisyklingas ir pilnas temos užrašymas. Trinarė teksto struktūra, išlaikanti tinkamas proporcijas tarp įžangos, dėstymo ir pabaigos. Tekstas racionaliai padalintas į pastraipas: įžanga – 1 pastraipa, dėstymas – mažiausiai 2 pastraipos, pabaiga – 1 pastraipa. Gali būti 1 neesminis trūkumas.	2

	Tema perrašyta netiksliai ar nepilnai. Trinarė teksto struktūra. Yra trūkumų įvado, dėstymo ir pabaigos proporcijose ar teksto padalijime į pastraipas.	1
	Darbas neatitinka reikalaujamų kriterijų.	0
2.2. TEKSTO IR PASTRAIPŲ RIŠLUMAS	Tekstas rišlus. Pastraipos pasižymi vidine logika, nuoseklumu ir skaidria vidine struktūra, yra susietos tarpusavyje. Bent dvi dėstymo pastraipos yra argumentavimo tipo, sudarytos arba pagal dedukcinį pastraipos modelį (lenk. <i>akapit analityczny</i>) t.y. pastraipos tema ar teiginys pateikiamas pastraipos pradžioje, prieš argumentavimą, arba pagal indukcinį pastraipos modelį (lenk. <i>akapit syntetyczny</i>) t.y. pastraipos tema ar teiginys pateikiamas pastraipos pabaigoje, po argumentų aptarimo. Gali būti 1 neesminis trūkumas.	2
	Yra tam tikrų teksto rišlumo trūkumų, bet tekstas iš esmės suprantamas ir skaidrus. Pastraipos išdėstytos gana logiška seka. Bent viena dėstymo pastraipa yra argumentavimo tipo, sudarytą pagal dedukcinį arba indukcinį pastraipos modelį.	1
	Darbas neatitinka reikalaujamų kriterijų.	0

3. STILIAUS VERTINIMAS (3 taškai)

Vertinimo aprašas	Taškai
Stilius atitinka rašinio žanrą, išlaikytas stiliaus vientisumas. Platus kalbinių priemonių spektras: turtingas žodynas, abstrakčiosios leksikos vartojimas, sintaksinių konstrukcijų įvairovė. Gali būti 1-2 stiliaus trūkumai.	3
Stilius atitinka rašinio žanrą, tačiau yra stiliaus klaidų. Iš esmės išlaikytas stiliaus vientisumas. Pakankamai turtingas žodynas, vartojama abstrakčioji leksika. Pasitaiko pasikartojantys žodžiai ir sintaksinės konstrukcijos. Gali būti 3 stiliaus klaidos ar trūkumai.	2
Stilius tik iš dalies atitinka rašinio žanrą. Nėra stiliaus vientisumo. Beveik nevirtojama abstrakčioji leksika, vyrauja buitinė leksika. Pasikartojantys žodžiai ir sintaksinės konstrukcijos. Gali būti 4 stiliaus klaidos ar trūkumai.	1
Darbas neatitinka reikalaujamų kriterijų.	0

4. KALBOS TAISYKLINGUMO VERTINIMAS (9 taškai)

4.1. Gramatikos ir leksikos klaidos	Taškai	4.2. Rašybos klaidos	Taškai	4.3. Skyrybos klaidos	Taškai
0–3	5				
4–6	4				
7–9	3				
10–12	2	0–3	2	0–3	2
13–15	1	4–6	1	4–6	1
15 ir daugiau	0	6 ir daugiau	0	6 ir daugiau	0

PASTABOS:

1. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos ir stiliaus klaidos skaičiuojamos tik 250 žodžių apimties teksto dalyje. Turinys ir teksto struktūra vertinami nuo rašto darbo pradžios iki pabaigos.
2. Visas klaidas ir visus trūkumus tikrintojas žymi sutartiniais ženklais mokinio švarraščio paraštėse. Sutartiniai ženklai: **ort.** arba **I** – rašybos klaida; **int.** arba **V** – skyrybos klaida; **leks.** – leksikos klaida; **gram.** – gramatikos klaida; **styl.** – stiliaus klaida ar trūkumas; **komp.** – teksto sandaros trūkumas; **ak.** – nelogiškas ar nenuoseklus pastraipos išskyrimas; **spójn.** – teksto rišlumo trūkumai; **fakt.** – faktinė klaida.
3. Kalbos taisyklingumo (gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos) ir stiliaus klaidos žymimos paraštėje iki nulio taškų ribos.
4. Pasikartojanti darbe ta pati leksikos, gramatikos, rašybos ar skyrybos klaida laikoma viena klaida.
5. Trys akies klaidos laikomos viena rašybos klaida.
6. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena skyrybos klaida.
7. Jeigu tekste pasikartoja tam tikri rašybos trūkumai, pvz., svetima raidžių grafinė forma, trūksta diakritinių ženklų, jos laikomos visame rašto darbe viena rašybos klaida.
8. Jeigu darbo apimtis yra mažesnė nei 250 žodžių, už kiekvienus 25 taškus atimama po 1 tašką iš kalbos taisyklingumo kriterijaus (žr. lentelę). **Jeigu darbo apimtis yra mažesnė negu 200 žodžių, visas rašto darbas (II egzamino dalis) yra vertinama 0 taškais.**

Žodžių skaičius rašto darbe	Atimamų taškų skaičius
249–225	1
224–200	2
Mažiau negu 200 žodžių	Visas darbas vertinamas 0 taškais

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

**LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO
VERTINTOJŲ MOKYMŲ PROGRAMOS
II DALIS, 2024 m. gegužės 15 d.**

Individualaus vertintojų darbo pagal pateiktą užduotį aptarimas. Testo vertinimas

Dr. Irena Masoit

Vytauto Didžiojo universitetas, Švietimo akademija

Rozbieżności w ocenianiu pytań otwartych w teście

1			
2	K05	99.0%	
3	K06	84.0%	
4	K07	95.0%	
5	K09	94.0%	
6	K10	94.0%	
7	K11	82.0%	
8	K12	98.0%	
9	K13	71.0%	
10	K16	94.0%	
11	K17	64.0%	

Zadanie 6. Na podstawie tekstu określ cechy osobowości głównego bohatera. Wybierz spośród podanych dwie cechy i je uzasadnij. **Nie cytuj.** (2 punkty)

1 – **Naiwny** – Wierzył, że żadna trudność nie może mu przeszkodzić 1 punkt

2 – **Ambitny** – Swoje marzenia przekształcał w cel, który zrealizował

1 – **Ambitny** – Nie poddaje się trudnościom 2 punkty

2 – **Zaradny** – Bohater potrafi znaleźć rozwiązania problemów

1 – **Pamiętliwy** – Bardzo szczegółowo zapamiętał fragmenty spektaklu 1 punkt

2 – **Ambitny** – Dążył do celu nie zwracając uwagi na trudności.

1 – **Ambitny** – Dał rady zmotywować uczestników 1 punkt

2 – **Zaradny** – Bohater założył szkolny zespół teatralny

1 – **Ambitny** – Chciał spróbować swoich sił w teatrze 1 punkt

2 – **Pamiętliwy** – Pamiętał każdy spektakl na którym był

Zadanie 11. Wyjaśnij, co oznacza użyty w tekście wyraz *amatorszczyzna* i jakie ma nacechowanie emocjonalne. (1 punkt)

1 – Młodsze pokolenie

0 punktów

2 – Zniechęcenie do działań, trudność zmotywowania

1 – Brak profesjonalizmu

1 punkt

2 – Wyraża krytykę, pogardę

1 – Człowiek, który jest zawodowcą w którejś dziedzinie

0 punktów

2 – Człowiek, który wkłada całą swą duszę i serce w to co robi.

1 – Brak odpowiednich umiejętności

0 punktów

2 – Zniechęcenie

Zadanie 13. Wyjaśnij na podstawie tekstu, dlaczego przygotowane przez uczniów przedstawienie zostało zatytułowane *Cały świat to scena*. Uwzględnij **formę** i **treść** przedstawienia. (2 punkty)

- Aktorzy przedstawili świat dramatów na scenie, pokazując **najsłynniejsze utwory w formie monologów i dialogów**. – **1 punkt**
- Bo teatralni aktorzy spędzają bardzo dużo czasu na scenie. W domu też szykują teksty na scenę, dlatego masię tu na myśli, że aktorom światem jest scena. – **0 punktów**
- Uczniowie pokazali, że **literatura z całego świata i wszystkich czasów** może być przedstawiona na jednej scenie. – **1 punkt**

Zadanie 17. Zredaguj krótką wypowiedź (3-4 zdania), w której zinterpretujesz plakat w kontekście utworu W. Szekspira Hamlet. Uwzględnij dwa aspekty interpretacyjne – **kompozycję** i **kolorystykę**. (3 punkty)

- **W środku** plakatu znajduje się **biały** kruk, który jest innym niż wszyscy, ma **biały** kolor i patrzy w inną stronę niż wszyscy, odzwierciedla tu Hamleta. **Obok białego kruka** znajduje się dwa wrogich **czarnych kruka**, są to wrogowie Hamleta, którzy chcieli mu zła. Natomiast **naokoło** są zwykłe ptaki, które w żaden sposób nie reagują na głównego bohatera. – **2 punkty**
- **Głównym akcentem** na plakacie, przedstawiającym idee dramatu „Hamlet”, jest **biały ptak**. Możemy sądzić, że symbolizuje on głównego bohatera. Być „białą wroną” **wśród** jednakowych, **czarnych** wron, oznacza być osądzonym przez społeczeństwo. **Czerwone dzioby** wron **pobliżu** oznaczają większe zagrożenie, które Hamlet może czekać od najbliższych osób. – **2 punkty**

-

Zadanie 17. Zredaguj krótką wypowiedź (3-4 zdania), w której zinterpretujesz plakat w kontekście utworu W. Szekspira Hamlet. Uwzględnij dwa aspekty interpretacyjne – **kompozycję** i **kolorystykę**. (3 punkty)

- Na plakacie który przedstawia utwór W. Szekspira „Hamlet” są przedstawione o różnym znaczeniu i wyglądzie ptaki. Tylko jeden z nich jest **biały**. Symbolizuje on dobrość i optymizm. **Wokół** białego są dwa **czarne ptaki z czerwonymi dziobami**, co symbolizują zło i zabójstwa. A pozostałymi są po prostu **czarne ptaki**, które symbolizują zacofanie i zniechęcenie. – **1 punkt** -
- **Kompozycja** tego plakatu jest taka, ty jesteś jeden, a cały świat przeciwko ciębie. **Kolorystyka** taka, biały to dobry, czarny to zły, biały to Hamlet. – **0 punktów**
- Plakat Andrzeja Pągowskiego przedstawia Hamleta w zagrożeniu. – **0 punktów**

Rozbieżności w ocenianiu prac pisemnych według poszczególnych kryteriów

12	K_1_1_Tema K_1_1_Tema	70.0%
13	K_1_2_Logika K_1_2_Logika	52.0%
14	K_1_3_Vertinimas K_1_3_Vertinimas	77.0%
15	K_1_4_Kontekstai K_1_4_Kontekstai	49.0%
16	K_2_1_Struktūra K_2_1_Struktūra	85.0%
17	K_2_2_Rišlumas K_2_2_Rišlumas	63.0%
18	K_3_1_Stilius K_3_1_Stilius	52.0%
19	K_4_1_Gramatika K_4_1_Gramatika	50.0%
20	K_4_2_Rašyba K_4_2_Rašyba	97.0%
21	K_4_3_Skyryba K_4_3_Skyryba	72.0%
22	K_5_1_Atimami K_5_1_Atimami	93.0%

Ocena pracy pisemnej nr 1

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole - nudę, występki, ubóstwo (Wolter). Rozwinąć myśl, zastanawiając się na rolę pracy w życiu człowieka. W rozważaniach odwołać się do wybranych utworów literackich.

Szablony życie człowieka składa się z kilku etapów - szkoła, uczelnia wyższa, zawód. Właśnie jakość pierwszych dwóch etapów wskazuje na jakość takiego. Człowiek bez pracy we współczesnym świecie nie mógłby egzystować. Motyw pracy jest spotykany w literaturze wcześniejszych epok. W swoich rozważaniach chciałabym przytoczyć kilka przykładów literackich, w którym ważną rolę w życiu człowieka pełni praca.

Motyw pracy najlepiej opisuje okres pozytywizmu. „Praca

1.1.1. Temat

1.1.1. **Temat:** Zrozumienie i rozwinięcie tematu, omówienie słów kluczowych lub aspektów tematu – **3 z 3 punktów.**

- Justyna Orzelska z powieści E. Orzeszkowej „Nad Niemnem” (dostrzeżenie piękna pracy, zmiana próżnego stylu życia na chłopski)
- Stanisław Wokulski z powieści B. Prusa „Lalka” (praca i wysiłek Wokulskiego zmienił jego pozycję społeczną)
- Doktor Rieux z powieści A. Camusa „Dżuma” (moralny aspekt pracy – służba dla ludzi)

1.1.2. Główna myśl i logika rozumowania

Jasno sformułowana główna teza. Trafny wstęp i zakończenie. Uzasadnienie głównej myśli, argumentowanie, uzasadnienie za pomocą przykładów. Logika rozumowania i stosowanie różnych operacji myślowych – **4 z 5 punktów**.

- Główna myśl jasno sformułowana we wstępie.
- Logiczny tok rozważań, zastosowane różne operacje myślowe, stwierdzenia poparte odpowiednimi przykładami.
- Właściwy wstęp, **zbyt ogólne zakończenie, brakuje uogólniających rozprawkę wniosków.**

1.1.3. Poglądy i wartościowanie. Wyraźnie i konsekwentnie wyrażona postawa na omawiany problem – **2 z 2 punktów**.

1.1.2. Główna myśl i logika rozumowania (2)

Szablony życia człowieka składa się z kilku etapów - szkoła, uczelnia wyższa, zawód. Właśnie jakości pierwszych dwóch etapów wskazuje na jakość tegoż. Człowiek bez pracy we współczesnym świecie nie mógłby egzystować. Motyw pracy jest spotykany w literaturze wcześniejszych epok. W swoich rozważaniach chciałabym przytoczyć kilka przykładów literackich, w których ważną rolę w życiu człowieka pełni praca.

Powtarzając słowa Wolbera - praca właściwie może oddalać od ludzi nędzę, występki i ubóstwo. Tyłto na podstawie przytoczonych przykładów literatury można twierdzić, że nie sam fakt pracy, tyłto pogląd na niej może zmienić człowieka życie.

1.1.4. Literatura i konteksty

3 z 4 punktów

- Przywołuje 3 utwory literackie (wszystkie z obowiązkowej listy lektur).
- Autor operuje terminami z historii i teorii literatury: „motyw”, „pozytywizm”, „hasła epoki”, „bohater”, „powieść paraboliczna”.
- 2 błędy faktyczne: „opowiadanie” zamiast „powieść”; Wokulski został określony jako „robotnik”.
- Przywołuje jeden kontekst historycznoliteracki (hasła pozytywizmu).

2. Budowa tekstu

2.1. Struktura tekstu – 2 z 2 punktów.

- Temat został dokładnie przepisany. Utrzymana trójdzielność tekstu i właściwe proporcje między poszczególnymi częściami. Rozwinięcie tematu podzielone na 3 akapity.

2.2. Spójność tekstu i akapitów – 2 z 2 punktów

- Tekst spójny. Zostały zastosowane różne środki spójności, np. zaimki, aby nie powtarzać rzeczowników: *Wokulski – mu*; synonimy: *Wokulski – główny bohater*; wyliczenia: *Kolejnym ważnym argumentem*; *w swoją kolej*.
- Wszystkie akapity zbudowane są według tego samego modelu (akapity analityczne) – stwierdzenie zawierające główną myśl, rozwinięcie z przykładami i objaśnieniami i zdanie podsumowujące rozważania.

3. Styl

3 z 3 punktów

- Styl jednolity, dostosowany do gatunku wypowiedzi.
- Używana jest leksyka abstrakcyjna, np. *człowieczeństwo, konsekwencje*.
- Stosowane są obrazowe połączenia wyrazowe, np. *Wewnętrzny głos rozdzierał ją; głos serca okazał się mocniejszy od rozumu; uspokoić jego na wpół romantyczne serce*.
- Różnorodne konstrukcje gramatyczne.
- 2 usterki stylistyczne w granicach 300 wyrazów.

4. Poprawność językowa (1)

Leksykalne i gramatyczne; ortograficzne; interpunkcyjne; literówki; stylistyczne

Szablonowe życie człowieka składa się z kilku etapów – szkoła, uczelnia wyższa, **zawód**. Właśnie jakość pierwszych dwóch etapów, **wskazuje** na jakość trzeciego. Człowiek bez pracy we współczesnym świecie nie **mógł by** egzystować. Motyw pracy jest spotykany w literaturze wcześniejszych epok. W swoich rozważaniach chciałabym przytoczyć kilka przykładów literackich, w **którym** ważną rolę w życiu człowieka pełni praca.

Motyw pracy najlepiej opisuje okres pozytywizmu. „Praca organiczna” i „Praca u podstaw” – są to najważniejsze hasła tej epoki. Utworem, który dokładnie przekazuje nastrój pozytywizmu, jest „Nad Niemnem”, autorstwa Elizy Orzeszkowej. Opowiadanie **głosi** nam historię Justyny Orzełskiej i Jana Bohatyrowicza. Perypetie miłosne **spotykały się** w życiu każdego z nich. Justyna, będąc szlachcianką, marzyła o czystej i szczerzej miłości. Takim sposobem zakochała się i **zakochała** w sobie zwykłego chłopca Jana. Wewnętrzny głos rozdzierał ją, gdyż nie chciała być obiektem rozczarowania w swojej rodzinie. Głos serca okazał się mocniejszy od rozumu. Pozostawiając wygodne życie poza sobą, Justyna nie wystraszyła się trudnej pracy, aby być razem z ukochanym. Ona odwrotnie **mogła** znaleźć piękno **w** wspólnie wykonywanej pracy.

4. Poprawność językowa (2)

Leksykalne i gramatyczne; ortograficzne; interpunkcyjne; literówki; stylistyczne

W **największym** stopniu praca jest nie tylko **sposobem do ogrodzenia się** od nudy, ale też od nędzy. Kolejnym ważnym utworem okresu pozytywizmu jest „Lalka”. Bolesław Prus ukazał, jak mocno majątek może zmienić życie człowieka. Główny bohater, Stanisław Wokulski, zakochał się w Izabeli Łęckiej. Ona, **będąc na wyższej warstwie społecznej**, odrzucała wszelkie znaki **sympatię** w swoją stronę od zwykłego robotnika. Wokulski w swoją kolej tylko mocniej starał się, pracował i **wzbogacał** swój majątek, aby zainteresować Izabelę. Wokulski **pomógł dla ojca kochanki** wykupić **kamiennicę** (250), gdy rodzina Łęckich zaczęła ubożeć. Lecz cała włożona praca i wysiłek głównego bohatera nie pomogły mu uspokoić jego na wpół romantyczne serce.

4. Poprawność językowa (3)

Leksykalne i gramatyczne (12); ortograficzne (2); interpunkcyjne (4); literówki (2); stylistyczne (2)

5 z 9 punktów

*Czasami trudna praca jest niezbędna, aby zachować człowieczeństwo. Współczesny pisarz Albert Camus w swojej parabolicznej powieści „Dżuma” opisywał przebieg choroby w miasteczku Oran. W utworze dżuma symbolizuje zło (300), które może nastąpić w dowolnej chwili, a bohaterowie – różne postawy zachowania przeciwko temu złu. Główny bohater doktor Bernard Rieux postanowił, że będzie **ryzykować swoim własnym zdrowiem** i stosunkami międzyludzkimi, aby wypełniać wszystko **co** od niego wymaga się. Właśnie on schował swoje własne uczucia i emocje gdzieś głęboko w sobie i każdego dnia pomagał mieszkańcom Oranu. W końcu utworu dżuma została zwalczona. Wiadomo, nie tylko za pomocą Rieux, ale **bez roli trudnej pracy, wykonanej przez niego**, konsekwencje choroby mogłyby być mniej **ucieszające**.*

*Powtarzając słowa Woltera – **praca właściwie może oddalać od ludzi nudę, występki i ubóstwo**. Tylko na podstawie przytoczonych przykładów literatury można twierdzić, że nie sam fakt pracy, tylko **pogląd na niej** może zmienić **człowieka życie**.*

Główne typy błędów stylistycznych (1)

(Saloni, 1971)

1. **Niejednolitość stylistyczna**, np. *Zygmunt chce poderwać Justynę Orzelską, lecz dziewczyna pozostaje niezachwiana. Krócej mówiąc, Wokulski nie uspokoił swojego na wpół romantycznego serca.*
2. **Wieloznaczność sformułowań**, np. *W powieści skupiają się nie tylko poglądy polityczne i filozoficzne Hemingwaya, ale również nowy pogląd na dramat życia i śmierci ujrzany po raz pierwszy z innego stanowiska.*
3. **Skróty myślowe**, np. *Motyw pracy najlepiej opisuje okres pozytywizmu. Słowa te wypowiada Konrad w samotnym monologu z Bogiem.*
4. **Wielosłowność**, np. *Wiadomo, nie tylko za pomocą Rieux, ale bez roli trudnej pracy, wykonanej przez niego, konsekwencje choroby mogłyby być mniej uciechające. Sienkiewicz krytykował bardzo ostro zdrajców, a nawet do pewnego stopnia ich potępiał.*

Główne typy błędów stylistycznych (2)

5. Powtórzenia wyrazów i konstrukcji, np. *Opisuje* piękno Tatr, wprowadzając *elementy* własnej wyobraźni. Tymi ostatnimi są trzy główne *elementy opisu* wprowadzone przez autora.

6. Naruszenie konsekwencji gramatycznej, np. *Za główny cel postawili sobie nie walkę z wrogiem, ale wręcz pomagać w zwalczaniu komunistów. Powtarzając słowa Woltera – praca właściwie może oddalać od ludzi nudę, występki i ubóstwo.*

7. Skrzyżowanie dwu konstrukcji leksykalnych lub składniowych, np. *Ona, będąc na wyższej warstwie społecznej, odrzucała wszelkie znaki sympatii w swoją stronę od zwykłego robotnika.*

Odpowiedzi na różne pytania (1)

1) Błąd przy przenoszeniu wyrazu – to błąd gramatyczny czy ortograficzny?
Traktujemy jako błąd ortograficzny, ponieważ dotyczy pisowni wewnętrznej wyrazu.

2) Pisownia samogłoski „i” w takich wyrazach jak *liudzie*, *liubią* zaliczać jako błąd ortograficzny?

Traktujemy jako błąd ortograficzny.

3) Jeżeli uczeń w jednym wyrazie popełnił kilka błędów ortograficznych, to liczyć jako 1 błąd czy 2,3? Np. *pszechoden*, *podrurze*

Jeżeli w wyrazie są 2 lub 3 błędy, które naruszają inne zasady ortograficzne, np. pisownia ó – u lub ż – rz, traktujemy je jako odrębne błędy. Zatem w wyrazie *podrusz* mamy 2 błędy.

Odpowiedzi na różne pytania (2)

4) Uczeń odwołuje się do utworu (tytułu) litewskiego i tytuł utworu pisze po litewsku, np. „Dievų miškas“. Jak oceniać? Jako błąd leksykalny?

Na podstawie wewnętrznego uzgodnienia dopuszczamy, aby uczeń tytuły utworów czytanych w języku litewskim zapisywał po litewsku. Nie traktujemy tego jako błędu.

Imiona i nazwiska litewskich autorów koniecznie należy zapisywać w języku oryginału, ponieważ język polski nie spolszcza obcych imion i nazwisk, np. *Marcinkevičius*. Inna pisownia będzie traktowana jako błąd ortograficzny. W przypadkach zależnych nazwiska litewskie powinny być odmieniane zgodnie z zasadami polskimi, np. *utwór Marcinkevičiaus, artykuł o Marcinkevičiausie*. Ich nieodmienność lub inne formy będą traktowane jako błąd fleksyjny.

5) Brakuje kategorii zaznaczania błędów logicznych.

Będzie taka kategoria błędów, które będą liczone w kryterium 1.1.2.

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETO
ŠVIETIMO
AKADEMIJA

**Lenkų tautinės mažumos
gimtosios kalbos ir literatūros
valstybinio brandos egzamino vertintojų mokymai**

2024 m. gegužės 15 d.

Henrika Sokolovska

**Rašto darbo (samprotaujamojo teksto kūrimas)
užduoties vertinimo analizė**

Państwowy egzamin maturalny
z języka polskiego i literatury polskiej

CZĘŚĆ II – PRACA PISEMNA
ROZPRAWKA

OCENA ROZPRAWEK

30 punktów

Rozbieżności w ocenie prac pisemnych (uogólnione)

12	K_1_1_Tema K_1_1_Tema	70,0%
13	K_1_2_Logika K_1_2_Logika	52,0%
14	K_1_3_Vertinimas K_1_3_Vertinimas	77,0%
15	K_1_4_Kontekstai K_1_4_Kontekstai	49,0%
16	K_2_1_Struktūra K_2_1_Struktūra	85,0%
17	K_2_2_Rišlumas K_2_2_Rišlumas	63,0%
18	K_3_1_Stilius K_3_1_Stilius	52,0%
19	K_4_1_Gramatika K_4_1_Gramatika	50,0%
20	K_4_2_Rašyba K_4_2_Rašyba	97,0%
21	K_4_3_Skyryba K_4_3_Skyryba	72,0%
22	K_5_1_Atimami K_5_1_Atimami	93,0%

Przykład nr 2 (sprawdzany podczas szkoleń)

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo.

Praca jest bardzo ważnym elementem w współczesnym świecie, bez którego nie będzie funkcjonować ani jedno społeczeństwo. W zachodniej kulturze oraz także naszej praca człowiekowi daje status w społeczeństwie oraz możliwość na dostanie różnych nowoczesnych wynalazków naszej cywilizacji, natomiast w bardziej ubogich społeczeństwach praca ludziom daje możliwość na zdobycie jedzenia, lub zbudowanie schronienia. W danej rozprawce postaram się przedstawić jak praca oddziałuje na życie, los i psychikę człowieka.

Wartość pracy bardzo różni się w zależności od epoki, w której powstało określone dzieło. W renesansie praca była godną wartością pochwały i przynoszącą zadowolenie. W pozytywizmie praca była uważana jako pasja, często wtedy brzmiało hasło „praca u podstaw”. Praca nie była najważniejszą wartością człowieka, ale bardzo znaczącą. Dlatego nie można było ominąć toposu pracy w literaturze. Sięgając o topos pracy w literaturze, a nawet lekturach szkolnych nie można ominąć jednej z najświetniejszych powieści Bolesława Prusa. W „Lalka” Prus przedstawiał w warstwie arystokratycznej lecz bardzo ciężko pracującego Wokulskiego, lecz który natomiast nie był popierany przez środek swoich uczuć Izabelę Łęcką. Także motyw pracy był przedstawiony w utworze Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem”. Tam Orzeszkowa popierała ciężko pracujących Bohaterowiczów. Opisywała też bardzo pozytywnie Justynę która, też przyłączyła się do ciężkiej pracy Bohatyrowiczów, w przeciwieństwie mówiąc o szlacheckim pochodzeniu nie pracujących osobach. Także praca była przedstawiona w noweli „Siłaczka” której autorem jest Stefan Żeromski. Opisywał on kobietę która pracowała ponad siły oddając zdrowie i czas, by tylko pomóc ubogim mieszkańcom wioski. Motyw pracy był bardzo często poruszany w mitologii greckiej. Naprzykład syn Zeusa i Hery, Hades był wyrzócony z olimpu przez rozgniewanego ojca. Od tamtych czasów był kowalem bogów i herosów. To on wykół trójząb Posejdonu i tarczę Zeusa. Lecz najświetniejszym przedstawieniem pracy w Mitologii była kara Syzyfa. Syzyf był ukarany w taki sposób, że musiał wciągnąć ogromny głaz na szczyt góry. Każdy raz przez siłę wtaczając głaz na szczyt podchodząc do końca głaz staczał się w dół, i tak było bez końca. Podobnego charakteru była też powieść o 50-ciu Danajd, które zasztyletowały swych mężów. Za karę musiały napępniać dziurawe beczki, co też trwało wiecznie.

Więc podsumowując mogę powiedzieć, że praca jest i będzie bardzo ważną wartością w naszej cywilizacji. Bez pracy ludzie zdegradują, i nie będą mieli niczego. Praca kształtuje naszą osobowość i kulturę.

Przykład nr 2. TEMAT, GŁÓWNA MYŚL, LOGIKA ROZWAŻAŃ, POSTAWA

*Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – **nudę**, **występek** i **ubóstwo**. SŁOWA KLUCZE*

*Praca jest bardzo ważnym elementem w współczesnym świecie, bez którego nie będzie funkcjonować ani jedno społeczeństwo. W zachodniej kulturze oraz także naszej praca człowiekowi daje **status** w społeczeństwie oraz **możliwość na dostanie różnych nowoczesnych wynalazków** naszej cywilizacji, natomiast w bardziej ubogich społeczeństwach praca ludziom **daje możliwość na zdobycie jedzenia, lub zbudowanie schronienia**. W danej rozprawce **postaram się przedstawić jak praca oddziałuje na życie, los i psychikę człowieka**. TEZA*

*Wartość pracy bardzo różni się w zależności od epoki, w której powstało określone dzieło. W renesansie praca była godną wartością pochwały i przynoszącą **zadowolenie**. W pozytywizmie praca była uważana jako pasja, często wtedy brzmiało hasło „praca u podstaw”. Praca nie była najważniejszą wartością człowieka, ale bardzo znaczącą. Dlatego nie można było ominąć toposu pracy w literaturze. Sięgając o topos pracy w literaturze, a nawet lekturach szkolnych nie można ominąć jednej z najsztywniejszych powieści Bolesława Prusa. W „Lalka” Prus przedstawiał w warstwie arystokratycznej lecz bardzo **ciężko pracującego Wokulskiego**, lecz który natomiast nie był popierany przez środek swoich uczuć Izabelę Łęcką. Także motyw pracy był przedstawiony w utworze Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem”. Tam Orzeszkowa popierała **ciężko pracujących Bohaterowiczów**. Opisywała też bardzo pozytywnie Justynę która, też przyłączyła się do ciężkiej pracy Bohatyrowiczów, w przeciwieństwie mówiąc o szlacheckim pochodzeniu nie pracujących osobach. Także praca była przedstawiona w noweli „Silaczka” której autorem jest Stefan Żeromski. Opisywał on kobietę która pracowała ponad siły oddając zdrowie i czas, by tylko **pomóc ubogim** mieszkańcom wioski. Motyw pracy był bardzo często poruszany w mitologii greckiej. Naprzykład syn Zeusa i Hery, Hades **był wyrzócony** z olimpu przez rozgniewanego ojca. Od tamtych czasów **był kowalem** bogów i herosów. To on wykół trójząb Posejdona i tarczę Zeusa. Lecz najsztywniejszym przedstawieniem pracy w Mitologii była kara Syzyfa. **Syzyf był ukarany** w taki sposób, że musiał wciągnąć ogromny głaz na szczyt góry. Każdy raz przez siłę wtaczając głaz na szczyt podchodząc do końca głaz staczał się w dół, i tak było bez końca. Podobnego charakteru była też powieść o 50-ciu Danajd, które zaszytowały swych mężów. **Za karę** musiały napępniać dziurawe beczki, co też trwało wiecznie.*

*Więc podsumowując mogę powiedzieć, że praca jest i będzie bardzo ważną wartością w naszej cywilizacji. **Bez pracy ludzie zdegradują**, i **nie będą mieli niczego**. Praca kształtuje naszą osobowość i kulturę.*

Przykład nr 2. LITERATURA I KONTEKSTY

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo.

Praca jest bardzo ważnym elementem w współczesnym świecie, bez którego nie będzie funkcjonować ani jedno społeczeństwo. W zachodniej kulturze oraz także naszej praca człowiekowi daje status w społeczeństwie oraz możliwość na dostanie różnych nowoczesnych wynalazków naszej cywilizacji, natomiast w bardziej ubogich społeczeństwach praca ludziom daje możliwość na zdobycie jedzenia, lub zbudowanie schronienia. W danej rozprawce postaram się przedstawić jak praca oddziałuje na życie, los i psychikę człowieka.

*Wartość pracy bardzo różni się w zależności od **epoki**, w której powstało określone dzieło. W **renesansie praca była godną wartością pochwały i przynoszącą zadowolenie**. W **pozytywizmie** praca była uważana jako pasja, często wtedy brzmiało **hasło „praca u podstaw”**. Praca nie była najważniejszą wartością człowieka, ale bardzo znaczącą. Dlatego nie można było ominąć **toposu** pracy w literaturze. Sięgając o topos pracy w literaturze, a nawet lekturach szkolnych nie można ominąć jednej z najśłynniejszych **powieści Bolesława Prusa**. W „**Lalka**” Prus przedstawiał w warstwie arystokratycznej lecz bardzo ciężko pracującego **Wokulskiego**, lecz który natomiast nie był popierany przez środek swoich uczuć **Izabelę Łęcką**. Także **motyw** pracy był przedstawiony w utworze **Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem”**. Tam Orzeszkowa popierała ciężko pracujących **Bohaterowiczów**. Opisywała też bardzo pozytywnie **Justynę** która, też przyłączyła się do ciężkiej pracy **Bohatyrowiczów**, w przeciwieństwie mówiąc o szlacheckim pochodzeniu nie pracujących osobach. Także praca była przedstawiona w **noweli „Silaczka”** której autorem jest **Stefan Żeromski**. Opisywał on kobietę która pracowała ponad siły oddając zdrowie i czas, by tylko pomóc ubogim mieszkańcom wioski. Motyw pracy był bardzo często poruszany w **mitologii greckiej**. Na przykład **syn Zeusa i Hery, Hades** był wyrzcony z olimpu przez rozgniewanego ojca. Od tamtych czasów był kowalem bogów i herosów. To on wykół trójząb Posejdona i tarczę Zeusa. Lecz najśłynniejszym przedstawieniem pracy w Mitologii była kara Syzyfa. Syzyf był ukarany w taki sposób, że musiał wciągnąć ogromny głaz na szczyt góry. Każdy raz przez siłę wtaczając głaz na szczyt podchodząc do końca głaz staczał się w dół, i tak było bez końca. Podobnego charakteru była też powieść o 50-ciu Danajd, które zaszytowały swych mężów. Za karę musiały napępiać dziurawe beczki, co też trwało wiecznie.*

Więc podsumowując mogę powiedzieć, że praca jest i będzie bardzo ważną wartością w naszej cywilizacji. Bez pracy ludzie zdegradują, i nie będą mieli niczego. Praca kształtuje naszą osobowość i kulturę.

Przykład nr 2. KOMPOZYCJA. SPÓJNOŚĆ

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo.

*Praca jest bardzo ważnym elementem w współczesnym świecie, bez którego nie będzie funkcjonować ani jedno społeczeństwo. W zachodniej kulturze oraz **także** naszej praca człowiekowi daje status w społeczeństwie oraz możliwość na dostanie różnych nowoczesnych wynalazków naszej cywilizacji, **natomiast** w bardziej ubogich społeczeństwach praca ludziom daje możliwość na zdobycie jedzenia, **lub** zbudowanie schronienia. W danej rozprawce postaram się przedstawić jak praca oddziałuje na życie, los i psychikę człowieka.*

*Wartość pracy bardzo różni się w zależności od **epoki**, w której powstało określone dzieło. W **renesansie** praca była godną wartością pochwały **i** przynoszącą zadowolenie. W **pozytywizmie** praca była uważana jako pasja, często **wtedy** brzmiało hasło „praca u podstaw”. Praca nie była najważniejszą wartością człowieka, **ale** bardzo znaczącą. **Dlatego** nie można było ominąć toposu pracy w literaturze. Sięgając o topos pracy w literaturze, a nawet lekturach szkolnych nie można ominąć jednej z najśłynniejszych powieści Bolesława Prusa. W „Lalka” Prus przedstawiał w warstwie arystokratycznej **lecz** bardzo ciężko pracującego Wokulskiego, **lecz który natomiast** nie był popierany przez środek swoich uczuć Izabelę Łęcką. **Także** motyw pracy był przedstawiony w utworze Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem”. **Tam** Orzeszkowa popierała ciężko pracujących Bohaterowiczów. Opisywała **też** bardzo pozytywnie Justynę **która, też** przyłączyła się do ciężkiej pracy Bohatyrowiczów, **w przeciwieństwie** mówiąc o szlacheckim pochodzeniu nie pracujących osobach. **Także** praca była przedstawiona w noweli „Siłaczka” której autorem jest Stefan Żeromski. Opisywał **on** kobietę która pracowała ponad siły oddając zdrowie i czas, by tylko pomóc ubogim mieszkańcom wioski. Motyw pracy był bardzo często poruszany w mitologii greckiej. **Naprzykład** syn Zeusa i Hery, Hades był wyrzócony z olimpu przez rozgniewanego ojca. Od **tamtých** czasów był kowalem bogów i herosów. To **on** wykółł trójząb Posejdonu i tarczę Zeusa. **Lecz** najśłynniejszym przedstawieniem pracy w Mitologii była kara Syzyfa. Syzyf był ukarany w taki sposób, że musiał wciągnąć ogromny głaz na szczyt góry. Każdy raz przez siłę wtaczając głaz na szczyt podchodząc do końca głaz staczał się w dół, i tak było bez końca. **Podobnego charakteru** była też powieść o 50-ciu Danaid, które zaszytowały swych mężów. Za karę musiały napępniać dziurawe beczki, **co** też trwało wiecznie.*

***Więc** podsumowując mogę powiedzieć, że praca jest i będzie bardzo ważną wartością w naszej cywilizacji. Bez pracy ludzie zdegradują, i nie będą mieli niczego. Praca kształtuje naszą osobowość i kulturę.*

Przykład nr 2. STYL

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo.

*Praca jest bardzo ważnym elementem w współczesnym świecie, bez którego nie będzie funkcjonować ani jedno **społeczeństwo**. W zachodniej kulturze oraz także naszej praca człowiekowi daje **status** w **społeczeństwie** oraz możliwość na dostanie różnych nowoczesnych wynalazków naszej **cywilizacji**, natomiast w bardziej ubogich **społeczeństwach** praca ludziom daje możliwość na zdobycie jedzenia, lub zbudowanie **schronienia**. W danej rozprawce postaram się przedstawić jak praca oddziałuje na życie, los i **psychikę** człowieka.*

***Wartość** pracy bardzo różni się w zależności od epoki, w której powstało **określone** dzieło. W renesansie praca była godną wartością pochwały i przynoszącą **zadowolenie**. W pozytywizmie praca była uważana jako **pasja**, często wtedy brzmiało hasło „praca u podstaw”. Praca nie była najważniejszą wartością człowieka, ale bardzo znaczącą. Dlatego **nie można** było **ominąć** toposu pracy w literaturze. Sięgając o topos pracy w literaturze, a nawet lekturach szkolnych **nie można ominąć** jednej z najśłynniejszych powieści Bolesława Prusa. W „Lalka” Prus przedstawiał **w warstwie arystokratycznej lecz bardzo ciężko pracującego Wokulskiego**, lecz który natomiast nie był **popierany** przez środek swoich uczuć Izabelę Łęcką. Także motyw pracy był przedstawiony w utworze Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem”. Tam Orzeszkowa **popierała ciężko pracujących Bohaterowiczów**. Opisywała też bardzo pozytywnie Justynę która, też przyłączyła się do **ciężkiej pracy Bohaterowiczów, w przeciwieństwie mówiąc o szlacheckim pochodzeniu nie pracujących osobach**. Także praca była przedstawiona w noweli „Siłaczka” której autorem jest Stefan Żeromski. Opisywał on kobietę która pracowała **ponad siły** oddając zdrowie i czas, by tylko pomóc ubogim mieszkańcom wioski. Motyw pracy był bardzo często poruszany w mitologii greckiej. Naprzykład syn Zeusa i Hery, Hades był wyrznięty z olimpu przez rozgniewanego ojca. Od tamtych czasów był kowalem bogów i herosów. To on wykuł trójząb Posejdonu i tarczę Zeusa. Lecz najśłynniejszym przedstawieniem pracy w Mitologii była kara Syzyfa. Syzyf był ukarany w taki **(300)** sposób, że musiał wciągnąć ogromny głaz na szczyt góry. Każdy raz przez siłę wtaczając głaz na szczyt podchodząc do końca głaz staczał się w dół, i tak było bez końca. Podobnego **charakteru** była też powieść o 50-ciu Danajd, które **zasztyletowały** swych mężów. Za karę musiały napęłniać dziurawe beczki, co też trwało wiecznie.*

*Więc podsumowując mogę powiedzieć, że praca jest i będzie bardzo ważną wartością w naszej cywilizacji. Bez pracy ludzie **zdegradowują**, i nie będą mieli niczego. Praca kształtuje naszą **osobowość i kulturę**.*

Przykład nr 2. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA gramatyka, leksyka, ortografia, interpunkcja

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo.

*Praca jest bardzo ważnym elementem w współczesnym świecie, bez którego nie będzie funkcjonować ani **jedne** społeczeństwo. W zachodniej kulturze **oraz także** naszej praca człowiekowi daje status w społeczeństwie oraz możliwość na **dostanie** różnych nowoczesnych wynalazków naszej cywilizacji, natomiast w bardziej ubogich społeczeństwach praca ludziom daje możliwość **na** zdobycie jedzenia, **lub** zbudowanie schronienia. W danej rozprawce postaram się przedstawić **jak** praca **oddziałowuje** na życie, los i psychikę człowieka.*

***Wartość** pracy bardzo **różni się** w zależności od epoki, w której powstało określone dzieło. W renesansie praca była **godną wartością** pochwały i przynoszącą zadowolenie. W pozytywizmie praca była **uważana jako** pasja, często wtedy brzmiało hasło „praca u podstaw”. Praca nie była najważniejszą wartością człowieka, ale bardzo znaczącą. Dlatego nie można było ominąć toposu pracy w literaturze. **Sięgając o** topos pracy w literaturze, a nawet lekturach szkolnych nie można **ominać** jednej z najświetniejszych powieści Bolesława Prusa. W „**Lalka**” Prus przedstawiał w warstwie arystokratycznej lecz bardzo ciężko pracującego Wokulskiego, **lecz który natomiast** nie był popierany przez **środek** swoich uczuć Izabelę Łęcką. Także motyw pracy był przedstawiony w utworze Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem”. Tam Orzeszkowa popierała ciężko pracujących Bohaterowiczów. Opisywała też bardzo pozytywnie Justynę **która**, też przyłączyła się do ciężkiej pracy Bohatyrowiczów, w przeciwieństwie mówiąc o szlacheckim pochodzeniu **nie pracujących** osobach. Także praca była przedstawiona w noweli „Siłaczka” której autorem jest Stefan Żeromski. Opisywał on kobietę która pracowała ponad **siły oddawając** zdrowie i czas, by tylko pomóc ubogim mieszkańcom wioski. Motyw pracy **(250)** był bardzo często poruszany w mitologii greckiej. **Naprzykład** syn Zeusa i Hery, Hades był **wyrzócony z olimpu** przez rozgniewanego ojca. Od tamtych czasów był kowalem bogów i herosów. To on **wykół** trójząb Posejдона i tarczę Zeusa. Lecz najświetniejszym przedstawieniem pracy w **Mitologii** była kara Syzyfa. Syzyf był ukarany w taki **(300)** sposób, że musiał wciągnąć ogromny głaz na szczyt góry. Każdy raz przez siłę wtaczając głaz na szczyt podchodząc do końca głaz staczał się w dół, i tak było bez końca. Podobnego charakteru była też powieść o 50-ciu Danajd, które zaszytyletowały swych mężów. Za karę musiały napępniać dziurawe beczki, co też trwało wiecznie.*

Więc podsumowując mogę powiedzieć, że praca jest i będzie bardzo ważną wartością w naszej cywilizacji. Bez pracy ludzie zdegradują, i nie będą mieli niczego. Praca kształtuje naszą osobowość i kulturę.

Przykład nr 3

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo (Wolter)

Temat pracy w życiu ludzkim był, jest i będzie zawsze aktualny. Od dawnych czasów kult pracy był opisywany w literaturze z całego świata. Autorzy pokazują wagę i cechy pracy, opisują jak praca wygląda w różnych warstwach społecznych oraz jej rezultat. „Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo” powiedział Wolter. Praca przynosi nie tylko bogactwo, ale też rozwija różne moralne cechy.

Stefan Żeromski to autor powieści „Ludzie bezdomni”, który dokładnie opisał kult i rezultat pracy w swoim utworze. Żeromski pokazał jak ciężko, w nieludzkich warunkach i z mizerną wypłatą pracowali biedni ludzie. W pomieszczeniu bez światła i odpowiedniej higieny pracowało mnóstwo biednych i chorych ludzi próbując zarobić sobie i swojej rodzinie na kawałek chleba.

Albert Camus w swojej powieści „Dżuma” przedstawia czytelnikom pracę medyków i doktorów w okresie pandemii śmiertelnej choroby. Autor powieści opisuje jak medycy oraz doktorzy poświęcali się aby wyleczyć chorych, jak wysiłekali moralnie ludzie nad wyleczeniem chorych. Camus szczegółowo opisuje jak się czuli doktorzy i jaką mieli postawę na temat pracy.

Stefan Żeromski oraz Albert Camus w swoich utworach opisują motyw poświęcenia chorym, oddania się pracy oraz wewnętrznego rozdarcia głównych bohaterów. Aby opisać te motywy Stefan Żeromski posługuje się przykładem Tomasza Judyma, który rezygnuje z rodziny, kochanej oraz przyszłych dzieci, aby pomagać chorym i ubogim. Albert Camus w swoim utworze „Dżuma” pokazuje na przykładzie doktora Rieux jak ciężko jest poświęcać się pracy.

Stefan Żeromski również jak i Albert Camus bardzo szczegółowo i dokładnie opisują motywy pracy, cechy głównych bohaterów oraz rezultaty poświęcenia się pracy. Z opisów autorów czytelnik nie tylko rozumie emocje i stan bohaterów, ale też odczuwa atmosferę utworu i trud pracy. Czasami praca zabija nudę, wzbogaca człowieka oraz daje wolność, jednak są różne warunki i sytuacje życiowe w których czasami praca zabiera najdroższe i najbliższe.

Przykład nr 3. **TEMAT, GŁÓWNA MYŚL, LOGIKA ROZWAŻAŃ, POSTAWA**

*Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo. **SŁOWA KLUCZE** (Wolter)*

*Temat pracy w życiu ludzkim był, jest i będzie zawsze aktualny. Od dawnych czasów kultura pracy był opisywany w literaturze z całego świata. Autorzy pokazują wagę i cechy pracy, opisują jak praca wygląda w różnych warstwach społecznych oraz jej rezultat. „Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo” powiedział Wolter. *Praca przynosi nie tylko bogactwo, ale też rozwija różne moralne cechy. **TEZA****

*Stefan Żeromski to autor powieści „Ludzie bezdomni”, który dokładnie opisał kulturę i rezultat pracy w swoim utworze. Żeromski pokazał jak **ciężko, w nieludzkich warunkach i z mizerną wypłatą** pracowali biedni ludzie. W pomieszczeniu bez światła i odpowiedniej higieny pracowało mnóstwo **biednych** i chorych ludzi próbując **zarobić** sobie i swojej rodzinie na kawałek chleba.*

*Albert Camus w swojej powieści „Dżuma” przedstawia czytelnikom pracę medyków i doktorów w okresie pandemii śmiertelnej choroby. Autor powieści opisuje jak medycy oraz doktorzy **poświęcali się aby wyleczyć** chorych, jak wysiłekali moralnie ludzie nad wyleczeniem chorych. Camus szczegółowo opisuje jak się czuli doktorzy i jaką mieli postawę na temat pracy.*

*Stefan Żeromski oraz Albert Camus w swoich utworach opisują motyw poświęcenia chorym, oddania się pracy oraz **wewnętrznego rozdarcia** głównych bohaterów. Aby opisać te motywy Stefan Żeromski posługuje się przykładem Tomasza Judyma, który rezygnuje z rodziny, kochanej oraz przyszłych dzieci, aby **pomagać** chorym i ubogim. Albert Camus w swoim utworze „Dżuma” pokazuje na przykładzie doktora Rieux **jak ciężko jest poświęcać się pracy.***

*Stefan Żeromski również jak i Albert Camus bardzo szczegółowo i dokładnie opisują motyw pracy, cechy głównych bohaterów oraz rezultaty poświęcenia się pracy. Z opisów autorów czytelnik nie tylko rozumie emocje i stan bohaterów, ale też odczuwa atmosferę utworu i **trud pracy**. Czasami praca **zabija nudę, wzbogaca człowieka** oraz daje wolność, jednak są różne warunki i sytuacje życiowe w których czasami **praca zabiera** najdroższe i najbliższe.*

Przykład nr 3. LITERATURA I KONTEKSTY

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo. (Wolter)

Temat pracy w życiu ludzkim był, jest i będzie zawsze aktualny. Od dawnych czasów kult pracy był opisywany w literaturze z całego świata. Autorzy pokazują wagę i cechy pracy, opisują jak praca wygląda w różnych warstwach społecznych oraz jej rezultat. „Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo” powiedział Wolter. Praca przynosi nie tylko bogactwo, ale też rozwija różne moralne cechy.

Stefan Żeromski to autor powieści „Ludzie bezdomni”, który dokładnie opisał kult i rezultat pracy w swoim utworze. Żeromski pokazał jak ciężko, w nieludzkich warunkach i z mizerną wypłatą pracowali biedni ludzie. W pomieszczeniu bez światła i odpowiedniej higieny pracowało mnóstwo biednych i chorych ludzi próbując zarobić sobie i swojej rodzinie na kawałek chleba.

Albert Camus w swojej powieści „Dżuma” przedstawia czytelnikom pracę medyków i doktorów w okresie pandemii śmiertelnej choroby. Autor powieści opisuje jak medycy oraz doktorzy poświęcali się aby wyleczyć chorych, jak wysiłekali moralnie ludzie nad wyleczeniem chorych. Camus szczegółowo opisuje jak się czuli doktorzy i jaką mieli postawę na temat pracy.

Stefan Żeromski oraz Albert Camus w swoich utworach opisują motyw poświęcenia chorym, oddania się pracy oraz wewnętrznego rozdarcia głównych bohaterów. Aby opisać te motywy Stefan Żeromski posługuje się przykładem Tomasza Judyma, który rezygnuje z rodziny, kochanej oraz przyszłych dzieci, aby pomagać chorym i ubogim. Albert Camus w swoim utworze „Dżuma” pokazuje na przykładzie doktora Rieux jak ciężko jest poświęcać się pracy.

Stefan Żeromski również jak i Albert Camus bardzo szczegółowo i dokładnie opisują motywy pracy, cechy głównych bohaterów oraz rezultaty poświęcenia się pracy. Z opisów autorów czytelnik nie tylko rozumie emocje i stan bohaterów, ale też odczuwa atmosferę utworu i trud pracy. Czasami praca zabija nudę, wzbogaca człowieka oraz daje wolność, jednak są różne warunki i sytuacje życiowe w których czasami praca zabiera najdroższe i najbliższe.

Przykład nr 3. KOMPOZYCJA. SPÓJNOŚĆ

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo. (Wolter)

Temat pracy w życiu ludzkim był, jest i będzie zawsze aktualny. Od dawnych czasów kult pracy był opisywany w literaturze z całego świata. Autorzy pokazują wagę i cechy pracy, opisują jak praca wygląda w różnych warstwach społecznych oraz jej rezultat. „Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo” powiedział Wolter. Praca przynosi **nie tylko** bogactwo, **ale też** rozwija różne moralne cechy.

Stefan Żeromski to autor powieści „Ludzie bezdomni”, **który** dokładnie opisał kult i rezultat pracy w swoim utworze. Żeromski pokazał jak ciężko, w nieludzkich warunkach i z mizerną wypłatą pracowali biedni ludzie. W pomieszczeniu bez światła i odpowiedniej higieny pracowało mnóstwo biednych i chorych ludzi próbując zarobić sobie i swojej rodzinie na kawałek chleba.

Albert Camus w swojej powieści „Dżuma” przedstawia czytelnikom pracę medyków i doktorów w okresie pandemii śmiertelnej choroby. Autor powieści opisuje jak medycy oraz doktorzy poświęcali się aby wyleczyć chorych, jak wysiłekali moralnie ludzie nad wyleczeniem chorych. Camus szczegółowo opisuje jak się czuli doktorzy i jaką mieli postawę na temat pracy.

Stefan Żeromski **oraz** Albert Camus w swoich utworach opisują motyw poświęcenia chorym, oddania się pracy **oraz** wewnętrznego rozdarcia głównych bohaterów. **Aby** opisać te motywy Stefan Żeromski posługuje się przykładem Tomasza Judyma, **który** rezygnuje z rodziny, kochanej oraz przyszłych dzieci, aby pomagać chorym i ubogim. Albert Camus w swoim utworze „Dżuma” pokazuje na przykładzie doktora Rieux jak ciężko jest poświęcać się pracy.

Stefan Żeromski **również** jak i Albert Camus bardzo szczegółowo i dokładnie opisują motywy pracy, cechy głównych bohaterów oraz rezultaty poświęcenia się pracy. Z opisów autorów czytelnik **nie tylko** rozumie emocje i stan bohaterów, **ale też** odczuwa atmosferę utworu i trud pracy. Czasami praca zabija nudę, wzbogaca człowieka **oraz** daje wolność, **jednak** są różne warunki i sytuacje życiowe w których czasami praca zabiera najdroższe i najbliższe.

Przykład nr 3. STYL

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo. (Wolter)

Temat pracy w życiu ludzkim był, jest i będzie zawsze aktualny. Od dawnych czasów **kult** pracy był opisywany w literaturze z całego świata. Autorzy pokazują wagę i cechy pracy, opisują **jak praca wygląda** w różnych **warstwach** społecznych **oraz jej rezultat**. „Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo” powiedział Wolter. Praca przynosi nie tylko **bogactwo**, ale też rozwija różne **moralne cechy**.

Stefan Żeromski to autor powieści „Ludzie bezdomni”, który dokładnie opisał **kult i rezultat** pracy w swoim utworze. Żeromski pokazał jak ciężko, w nieludzkich warunkach i z **mizerną** wypłatą pracowali biedni ludzie. W pomieszczeniu bez światła i odpowiedniej higieny pracowało mnóstwo biednych i chorych ludzi próbując zarobić sobie i swojej rodzinie **na kawałek chleba**.

Albert Camus w swojej powieści „Dżuma” przedstawia czytelnikom pracę **medyków i doktorów** w okresie **pandemii** śmiertelnej choroby. Autor powieści opisuje jak **medycy oraz doktorzy** poświęcali się aby **wyleczyć chorych**, jak wysiłekali moralnie ludzie nad **wyleczeniem chorych**. Camus szczegółowo opisuje jak się czuli doktorzy i jaką mieli **postawę** na temat pracy.

Stefan Żeromski oraz Albert Camus w swoich utworach opisują **motyw poświęcenia chorym**, oddania się pracy oraz wewnętrznego rozdarcia głównych bohaterów. Aby opisać te **motywy** Stefan Żeromski posługuje się przykładem Tomasza Judyma, który rezygnuje z rodziny, kochanej oraz przyszłych dzieci, aby pomagać **chorym** i ubogim. Albert Camus w swoim utworze „Dżuma” pokazuje na przykładzie doktora Rieux jak ciężko jest poświęcać się pracy.

Stefan Żeromski również jak i Albert Camus bardzo szczegółowo i dokładnie opisują **motywy** pracy, cechy głównych bohaterów oraz rezultaty poświęcenia się pracy. Z opisów autorów czytelnik nie tylko rozumie **emocje** i stan bohaterów, ale też odczuwa **atmosferę** utworu i trud pracy. **Czasami** praca zabija nudę, wzbogaca człowieka oraz daje wolność, jednak są różne warunki i sytuacje życiowe w których **czasami** praca zabiera najdroższe i najbliższe.

Przykład nr 3. **POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA** gramatyka, leksyka, ortografia, interpunkcja

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo. (Wolter)

*Temat pracy w życiu ludzkim był, jest i będzie zawsze aktualny. Od dawnych czasów kult pracy był opisywany w literaturze z całego świata. Autorzy pokazują wagę i cechy pracy, opisują **jak** praca wygląda w różnych warstwach **socjalnych** oraz jej **rezultat**. „Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo” **powiedział** Wolter. Praca przynosi nie tylko bogactwo, ale też rozwija różne **moralne cechy**.*

*Stefan Żeromski to autor powieści „Ludzie bezdomni”, który dokładnie opisał kult i rezultat pracy w swoim utworze. Żeromski pokazał **jak** ciężko, w nieludzkich warunkach i z mizerną wypłatą pracowali biedni ludzie. W pomieszczeniu bez światła i odpowiedniej higieny pracowało mnóstwo biednych i chorych ludzi **próbując** zarobić sobie i swojej rodzinie na kawałek chleba.*

*Albert Camus w swojej powieści „Dżuma” przedstawia czytelnikom pracę medyków i **doktorów w okres** pandemii śmiertelnej choroby. Autor powieści opisuje **jak** medycy oraz doktorzy poświęcali się **aby** wyleczyć chorych, jak **wysiągali** moralnie ludzie **nad wyleczeniem** chorych. Camus szczegółowo opisuje **jak** się czuli doktorzy i jaką mieli postawę **na temat** pracy.*

*Stefan Żeromski oraz Albert Camus w swoich utworach opisują motyw poświęcenia chorym, oddania się pracy oraz wewnętrznego rozdarcia głównych bohaterów. Aby opisać te motywy Stefan Żeromski posługuje się przykładem Tomasza Judyma, który rezygnuje z rodziny, **kochanej** oraz przyszłych dzieci, aby pomagać chorym i ubogim. Albert Camus w swoim utworze „Dżuma” pokazuje na przykładzie doktora Rieux **jak** ciężko jest poświęcać się pracy.*

*Stefan Żeromski również jak i Albert Camus bardzo szczegółowo i dokładnie opisują motywy pracy, cechy głównych bohaterów oraz rezultaty poświęcenia się pracy. Z **(250)** opisów autorów czytelnik nie tylko rozumie emocje i stan bohaterów, ale też odczuwa atmosferę utworu i trud pracy. Czasami praca zabija nudę, wzbogaca człowieka oraz daje wolność, jednak są różne warunki i sytuacje życiowe **w których** czasami praca **zabiera najdroższe** i najbliższe.*

LENKŲ KALBOS IR LITERATŪROS VBE EGZAMINO RAŠTO DARBŲ VERTINIMO PAVYZDŽIAI

Vertinamų rašto darbų tema:

„Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo” (Wolter). Rozwiń myśl, zastanawiając się nad rolą pracy w życiu człowieka. W rozważaniach odwołaj się do wybranych utworów literackich.

Po kiekvieno perrašyto darbo pateiktas išsamus vertinimo pagal instrukcijos kriterijus aprašas. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos ir stiliaus klaidos buvo vertinamos tik iki 250 žodžių ribos.

PAVYZDYS 1.

Pavyzdys 1. Tekstas

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo.

Praca jest bardzo ważnym elementem w współczesnym świecie, bez którego nie będzie funkcjonować ani jedno społeczeństwo. W zachodniej kulturze oraz także naszej praca człowiekowi daje status w społeczeństwie oraz możliwość na dostanie różnych nowoczesnych wynalazków naszej cywilizacji, natomiast w bardziej ubogich społeczeństwach praca ludziom daje możliwość na zdobycie jedzenia, lub zbudowanie schronienia. W danej rozprawce postaram się przedstawić jak praca oddziałuje na życie, los i psychikę człowieka.

Wartość pracy bardzo różni się w zależności od epoki, w której powstało określone dzieło. W renesansie praca była godną wartością pochwały i przynoszącą zadowolenie. W pozytywizmie praca była uważana jako pasja, często wtedy brzmiało hasło „praca u podstaw”. Praca nie była najważniejszą wartością człowieka, ale bardzo znaczącą. Dlatego nie można było ominąć toposu pracy w literaturze. Sięgając o topos pracy w literaturze, a nawet lekturach szkolnych nie można ominąć jednej z najsłynniejszych powieści Bolesława Prusa. W „Lalka” Prus przedstawiał w warstwie arystokratycznej lecz bardzo ciężko pracującego Wokulskiego, lecz który natomiast nie był popierany przez środek swoich uczuć Izabelę Łęcką. Także motyw pracy był przedstawiony w utworze Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem”. Tam Orzeszkowa popierała ciężko pracujących Bohaterowiczów. Opisywała też bardzo pozytywnie Justynę która, też przyłączyła się do ciężkiej pracy Bohatyrowiczów, w przeciwieństwie mówiąc o szlacheckim pochodzeniu nie pracujących osobach. Także praca była przedstawiona w noweli „Silaczka” której autorem jest Stefan Żeromski. Opisywał on kobietę która pracowała ponad siły oddając zdrowie i czas, by tylko pomóc ubogim mieszkańcom wioski. Motyw pracy (250) był bardzo często poruszany w mitologii greckiej. Na przykład syn Zeusa i Hery, Hades był wyrzócony z olimpu przez rozgniewanego ojca. Od tamtych czasów był kowalem bogów i herosów. To on wykół trójząb Posejdona i tarczę Zeusa. Lecz najsłynniejszym przedstawieniem pracy w Mitologii była kara Syzyfa. Syzyf był ukarany w taki sposób, że musiał wciągając ogromny głaz na szczyt góry. Każdy raz przez siłę wtaczając głaz na szczyt podchodząc do końca głaz staczał się w dół, i tak było bez końca. Podobnego charakteru była też powieść o 50-ciu Danajd, które zaszytowały swych mężów. Za karę musiały napępniać dziurawe beczki, co też trwało wiecznie.

Więc podsumowując mogę powiedzieć, że praca jest i będzie bardzo ważną wartością w naszej cywilizacji. Bez pracy ludzie zdegradują, i nie będą mieli niczego. Praca kształtuje naszą osobowość i kulturę.

Pavyzdys 1. Vertinimas. Žymėjimas tekste

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo struktura

Praca jest bardzo ważnym elementem w współczesnym świecie, bez którego nie będzie funkcjonować ani **jedna gramatyczny** społeczeństwo. W **zachodniej kulturze oraz także naszej styl** praca człowiekowi daje status w społeczeństwie oraz możliwość **na gram dostanie leksyk.** różnych nowoczesnych wynalazków naszej cywilizacji, natomiast w bardziej ubogich społeczeństwach praca ludziom daje możliwość **na gram.** zdobycie jedzenia **interpunkcyjny** lub zbudowanie schronienia. W danej rozprawce postaram się przedstawić **interpunkcyjny** jak praca **oddziałowuje gramatyczny** na życie, los i psychikę człowieka.

Wartość pracy bardzo różni się w zależności od epoki styl., w której powstało określone dzieło. W renesansie praca była **godną wartością pochwały szyk - gramatyka** i przynoszącą zadowolenie. W pozytywizmie praca była **uważana jako gramatyczny** pasja, często wtedy brzmiało hasło „praca u podstaw”. Praca nie była najważniejszą wartością człowieka, ale bardzo znaczącą. Dlatego nie można było ominąć toposu pracy w literaturze. **Sięgając o topos gramatyczny** pracy w literaturze, a nawet lekturach szkolnych nie można ominąć jednej z najsłynniejszych powieści Bolesława Prusa. W „Lalka” **gramatyczny** Prus przedstawiał **w warstwie arystokratycznej lecz bardzo ciężko pracującego Wokulskiego, styl.** lecz który **natomiast leksyk.** nie był popierany przez **środek leksyk.** swoich uczuć Izabelę Łęcką. Także motyw pracy był przedstawiony w utworze Elizy Orzeszkowej „Nad Niemnem”. Tam Orzeszkowa popierała ciężko pracujących **Bohaterowiczów ortogr.** Opisywała też bardzo pozytywnie Justynę **która, interpunk.** też przyłączyła się do ciężkiej pracy Bohaterowiczów, **w przeciwieństwie mówiąc o szlacheckim pochodzeniu nie pracujących osobach styl.** Także praca była przedstawiona w noweli „Silaczka” której autorem jest Stefan Żeromski. Opisywał on kobietę która pracowała ponad **siły oddawając interpunk. gramatyczny** zdrowie i czas, by tylko pomóc ubogim mieszkańcom wioski. Motyw pracy (250) był bardzo często poruszany w mitologii greckiej. **Naprzekład ortogr.** syn **Zeusa i Hery, Hades Fakt.** był **wyrzócony ortogr.** z **olimpu ortogr.** przez rozgniewanego ojca. Od tamtych czasów był kowalem bogów i herosów. To on wykuł **ortogr.** trójząb Posejдона i tarczę Zeusa. Lecz najsłynniejszym przedstawieniem pracy w **Mitologii ortogr.** była kara Syzyfa. Syzyf był ukarany w taki **(300)** sposób, że musiał wciągnąć ogromny głaz na szczyt góry. Każdy raz przez siłę wtaczając głaz na szczyt podchodząc do końca głaz staczał się w dół, i tak było bez końca. Podobnego charakteru była też powieść o 50-ciu Danajd, które zaszytowały swych mężów. Za karę musiały napępniać dziurawe beczki, co też trwało wiecznie.

Więc podsumowując mogę powiedzieć, że praca jest i będzie bardzo ważną wartością w naszej cywilizacji. Bez pracy ludzie zdegradują, i nie będą mieli niczego. Praca kształtuje naszą osobowość i kulturę.

Pavyzdys 1. Vertinimo aprašas pagal kriterijus

1. Turinio vertinimas (7 iš 14 taškų)

1.1.1. Tema (1 iš 3 taškų). Tema supраста per siaurai. Išnagrinėti **ne visi temos aspektai („nudę, występek i ubóstwo”)**, todėl samprotavimo eigoje **pagrindinė mintis nukrypsta nuo rašto darbo temos.**

1.1.2. Pagrindinė mintis ir samprotavimo logika (2 iš 5 taškų). **Tezė** suformuluota aiškiai (**postaram się przedstawić jak praca oddziałowuje na życie, los i psychikę człowieka**), tačiau **nevisai sutampa su rašinio tema.** Įžanga ir išvados yra susietos tarpusavyje, bet **pabaigoje nepakankamai tiksliai apibendrinta** visų minčių seka. Pateikti literatūriniai pavyzdžiai pasirinkti **tinkamai,** bet nepakankamai išnagrinėti temos ir suformuluotos tezės aspektu. Trūksta **nuoseklumo** mąstymo operacijose.

1.1.3. Vertinimas (1 iš 2 taškų). **Bendrai išreikštas požiūris** į nagrinėjamą problemą, tačiau **trūksta tikslumo.**

1.1.4. Literatūra ir kontekstai (3 iš 4 taškų). Vartoja pagrindines literatūrologijos **sąvokas,** pvz. „renesans“, „epoka“, „topos“. Remiasi **įvairiais pavyzdžiais** iš literatūros kūrinių, du iš jų yra iš **privalomų kūrinių sąrašo,** tačiau **paviršutiniškai** aptaria kūrinių veikėjus, jų veiksmus, santykius ir jausmus. Kaip **kontekstai** paminėti

renesanso ir pozityvizmo epochos reiškiniai. Daro **faktines klaidas**, pvz. Hadesą apibūdina kaip *syn Zeusa i Hery*, o ne *syn Kronosa i Rei*, iškreipia pagrindinio veikėjo pavardę **Bohaterowiczów**.

2. Teksto sandaros vertinimas (2 iš 4 taškų)

2.1. Teksto struktūra (1 iš 2 taškų). Tema perrašyta nepilnai. Trinarė teksto struktūra. Įvadą sudaro 1 pastraipa, **dėstymo dalis nepadalinta į pastraipas**, pabaigą sudaro 1 trumpa pastraipa, kurioje **nėra** tiksliai suformuluotų **išvadų** išplaukiančių iš samprotavimo.

2.2. Teksto ir pastraipų rišlumas (1 iš 2 taškų). Rašto darbas iš esmės suprantamas, bet yra teksto rišlumo trūkumų. **Panaudotos** kai kurios **rišlumo priemonės**: leksinės, pvz., *epoki – w renesansie, w pozytywizmie*, gramatinės: jungtukai *ale, oraz, natomiast*, įvardžiai, pvz., *Stefan Żeromski – on; To on wykól...; taki*; dalelytės *też, także*. Tačiau yra atvejų, kur šios priemonės pavartotos **netaisyklingai**, pvz., *w warstwie arystokratycznej lecz bardzo ciężko pracującego Wokulskiego, lecz który natomiast nie był...*. Gana **logiška** dėstymo seka. Dėstymo pastraipoje **yra samprotavimo požymių**, bet netaikomas aiškus argumentavimo modelis.

3. Stiliaus vertinimas (2 iš 3 taškų)

Stilius atitinka rašinio žanrą. Iš esmės išlaikytas **stiliaus vientisumas**. Yra **3 stiliaus klaidos**. **Žodynas gana turtingas**, pvz. *schronienie ‘dom’, w zależności od..., w przeciwieństwie do..., określone dzieło, zaszytowała, zdegradową*, nors esama leksikos klaidų. Vartojami **sinonimai**, pvz., *wciągnąć – wtoczyć*, ir sinoniminės konstrukcijos, pvz., *wartswa arystokratyczna – szlacheckie pochodzenie*, **vartojama abstrakčioji leksika**, pvz., *społeczeństwo, cywilizacja, status, kultura, osobowość, wartość, psychika, topos, motyw*. **Nedaug pasikartojančių** žodžių ir žodžių junginių: *społeczeństwo, lecz, też*. Pakankamai įvairios nesikartojančios sintaksinės konstrukcijos.

Iki 300 žodžių ribos – 4 stiliaus klaidos

4. Kalbos taisyklingumo vertinimas (6 iš 9 taškų)

Rašto darbe iki 250 žodžių ribos yra tik viena rašybos klaida (*nie pracujących*), tačiau pasitaiko nemažai kitų klaidų: leksikos klaidų, pvz., netinkamai pavartoti žodžiai *dostanie* vietoj *zdobycie*, *środek* vietoj *obiekt*, ir gramatikos klaidų, pvz., iškreiptos veiksmažodžių formos *oddziałowuje, oddawając*, sintaksiškai nesuderinti žodžių junginiai, pvz. *praca była uważana jako pasja; W „Lalka” Prus przedstawiał*; skyrybos klaidų – dažniausiai sudėtinuose sakiniuose trūksta kablelių, yra vienas nereikalingas prieš jungtuką *lecz*.

Iki 300 žodžių ribos – 11 gram+leksikos klaidų, 5 rašybos ir 4 skyrybos klaidos, t.y. **4 iš 9 taškų**

Bendra taškų suma už rašinį – 17.

PAVYZDYS 2.

Pavyzdys 2. Tekstas

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występек i ubóstwo (Wolter)

Temat pracy w życiu ludzkim był, jest i będzie zawsze aktualny. Od dawnych czasów kult pracy był opisywany w literaturze z całego świata. Autorzy pokazują wagność i cechy pracy, opisują jak praca wygląda w różnych warstwach socjalnych oraz jej rezultat. „Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występек i ubóstwo” powiedział Wolter. Praca przynosi nie tylko bogactwo, ale też rozwija różne moralne cechy.

Stefan Żeromski to autor powieści „Ludzie bezdomni”, który dokładnie opisał kult i rezultat pracy w swoim utworze. Żeromski pokazal jak ciężko, w nieludzkich warunkach i z mizerną wypłatą

pracowali biedni ludzie. W pomieszczeniu bez światła i odpowiedniej higieny pracowało mnóstwo biednych i chorych ludzi próbując zarobić sobie i swojej rodzinie na kawałek chleba.

Albert Camus w swojej powieści „Dżuma” przedstawia czytelnikom pracę medyków i doktorów w okres pandemii śmiertelnej choroby. Autor powieści opisuje jak medycy oraz doktorzy poświęcali się aby wyleczyć chorych, jak wysiłekali moralnie ludzie nad wyleczeniem chorych. Camus szczegółowo opisuje jak się czuli doktorzy i jaką mieli postawę na temat pracy.

Stefan Żeromski oraz Albert Camus w swoich utworach opisują motyw poświęcenia chorym, oddania się pracy oraz wewnętrznego rozdarcia głównych bohaterów. Aby opisać te motywy Stefan Żeromski posługuje się przykładem Tomasza Judyma, który rezygnuje z rodziny, kochanej oraz przyszłych dzieci, aby pomagać chorym i ubogim. Albert Camus w swoim utworze „Dżuma” pokazuje na przykładzie doktora Rieux jak ciężko jest poświęcać się pracy.

Stefan Żeromski również jak i Albert Camus bardzo szczegółowo i dokładnie opisują motywy pracy, cechy głównych bohaterów oraz rezultaty poświęcenia się pracy. Z (250) opisów autorów czytelnik nie tylko rozumie emocje i stan bohaterów, ale też odczuwa atmosferę utworu i trud pracy. Czasami praca zabija nudę, wzbogaca człowieka oraz daje wolność, jednak są różne warunki i sytuacje życiowe w których czasami praca zabiera najdroższe i najbliższe.

Pavyzdys 2. Vertinimas. Žymėjimas tekste

Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo (Wolter) struktura

Temat pracy w życiu ludzkim był, jest i będzie zawsze aktualny. Od dawnych czasów kultura pracy był opisywany w literaturze z całego świata. Autorzy pokazują wagę i cechy pracy, opisują interpunk. jak praca wygląda w różnych warstwach społecznych leksyk. oraz jej rezultat styl. „Praca oddala od nas trzy wielkie niedole – nudę, występki i ubóstwo” powiedział Wolter. Praca przynosi nie tylko bogactwo, ale też rozwija różne moralne cechy szyk - gram.

Stefan Żeromski to autor powieści „Ludzie bezdomni”, który dokładnie opisał kulturę i rezultat styl. pracy w swoim utworze. Żeromski pokazał jak ciężko, w nieludzkich warunkach i z mizerną wypłatą pracowali biedni ludzie. W pomieszczeniu bez światła i odpowiedniej higieny pracowało mnóstwo biednych i chorych ludzi interpunk. próbując zarobić sobie i swojej rodzinie na kawałek chleba.

Albert Camus w swojej powieści „Dżuma” przedstawia czytelnikom pracę medyków i doktorów leksyk. w okres gramatyczny pandemii śmiertelnej choroby. Autor powieści opisuje jak medycy oraz doktorzy poświęcali się aby interpunk. wyleczyć chorych, jak wysiłekali leksyk. moralnie ludzie nad wyleczeniem chorych. Camus szczegółowo opisuje jak się czuli doktorzy i jaką mieli postawę na temat pracy leksyk.

Stefan Żeromski oraz Albert Camus w swoich utworach opisują motyw leksyk. poświęcenia leksyk. chorym, oddania się pracy oraz wewnętrznego rozdarcia głównych bohaterów. Aby opisać te motywy interpunk. Stefan Żeromski posługuje się przykładem Tomasza Judyma, który rezygnuje z rodziny, kochanej leksyk. oraz przyszłych dzieci, aby pomagać chorym i ubogim. Albert Camus w swoim utworze „Dżuma” pokazuje na przykładzie doktora Rieux jak ciężko jest poświęcać się pracy.

Stefan Żeromski również jak i Albert Camus bardzo szczegółowo i dokładnie opisują motywy pracy, cechy głównych bohaterów oraz rezultaty poświęcenia się pracy. Z (250) opisów autorów czytelnik nie tylko rozumie emocje i stan bohaterów, ale też odczuwa atmosferę utworu i trud pracy. Czasami praca zabija nudę, wzbogaca człowieka oraz daje wolność, jednak są różne warunki i sytuacje życiowe w których czasami praca zabiera najdroższe i najbliższe.

292

Pavyzdys 2. Vertinimo aprašas pagal kriterijus

1. Turinio vertinimas (6 iš 14 taškų)

1.1.1. Tema (1 iš 3 taškų). Tema suprasta tik iš dalies, išplėta per siaurai. Neišsamus temos raktinių žodžių aptarimas. Nukrypstama nuo temos, nes parodomi tik neigiami darbo aspektai.

1.1.2. Pagrindinė mintis ir samprotavimo logika (2 iš 5 taškų). Pagrindinė mintis (*Praca przynosi nie tylko bogactwo, ale też rozwija różne moralne cechy*) neatliepia temos visų raktinių žodžių. Įžanga ir baigiamosios išvados nesusietos tarpusavyje. Pagrindimas argumentais paviršutiniškas, pateikti kūrinų pagrindinių personažų nuostatos ir veiksmai, bet jie nesusiję su rašto darbo tema ir įžangoje pateikta teze, nėra svarių argumentų. Teiginiai iš dalies paaiškinti ir paremti pavyzdžiais, kurių reikalaujama rašto darbo užduotyje. Samprotavimas paviršutiniškas, tačiau dėstymo sekoje pasitelkiama mąstymo operacijomis: apibendrinimu, palyginimu.

1.1.3. Vertinimas (1 iš 2 taškų). Išreikštas požiūris į svarstomą problemą, tačiau trūksta nuoseklumo, nes nukrypstama nuo suformuluotos tezės.

1.1.4. Literatūra ir kontekstai (2 iš 4 taškų). Remiamasi dviem tinkamais literatūriniais kūriniais iš privalomų kūrinų sąrašo, bet pasirinkti pavyzdžiai nepakankamai ir vienpusiškai nagrinėjami. Nepaminėtas nei vienas kontekstas. Vartojamos literatūrologijos sąvokos, pvz., „główny bohater“, „motyw“, „powieść“. Demonstruojamos paviršutiniškos literatūros žinios.

2. Teksto sandaros vertinimas (3 iš 4 taškų)

2.1. Teksto struktūra (1 iš 2 taškų). Tema perrašyta nepilnai. Trinarė teksto struktūra. Įvadas susideda iš 1 pastraipos, dėstymas – iš 3 pastraipų ir pabaiga – iš 1 pastraipos. Pabaigoje iš esmės atkartojamos tik trečios dėstymo pastraipos mintis.

2.2. Teksto ir pastraipų rišlumas (2 iš 2 taškų). Darbas iš esmės rišlus ir suprantamas. Panaudotos rišlumo priemonės, pvz. sinoniminės ir prieštaravimo konstrukcijas (*opisywany w literaturze – autorzy pokazują; Albert Camus – autor; nie tylko..., ale też...*), jungtukai *ale, oraz, aby, jednak*, jungiamieji įvardžai *jak, który*, parodomasis įvardis *taki*, dalelytė *też*. Pastraipos išdėstytos logiškai: pirmoje ir antroje dėstymo pastraipoje eiliškumo principu aprašyti du skirtingi kūriniai, o trečioje dėstymo pastraipoje apibendrinti šių dviejų kūrinų anksčiau aptarti aspektai. Kiekvienoje dėstymo pastraipoje yra pagrindinė mintis, pateikti pavyzdžiai argumentacijai paremti, bet trūksta dalinės išvados.

3. Stiliaus vertinimas (2 iš 3 taškų). Stilius atitinka rašinio žanrą. Iš esmės išlaikytas stiliaus vientisumas. Vartojama abstrakčioji leksika, pvz. *kult, postawa, rezultat, motyw*. Nepakankamai turtingas žodynas. Daug pasikartojančių žodžių ir žodžių junginių, pvz. *kult, rezultat, wyleczyć chorych* i in.). Pakankamai įvairios nesikartojančios sintaksinės konstrukcijos.

4. Kalbos taisyklingumo vertinimas (4 iš 9 taškų)

Darbe nėra rašybos klaidų, bet pasitaiko gramatikos klaidos, pvz., *w okres pandemii, postawa na temat pracy*, ir skyrybos klaidos, pvz. šalutiniai sakiniai prasidedantys nuo jungiamojo žodžio *jak* neatskiriami kableliais. Ypatingai daug yra leksikos klaidų, kai žodžiai vartojami netinkamame semantiniame kontekste, pvz. *warstwach socjalnych* ‘warstwach społecznych’, *rezultat* ‘skutki’, *doktorów* ‘lekarzy’, *wysiąkać* ‘wyczerpać się’, *kochanej* ‘ukochanej’.

Bendra taškų suma už rašinį – 15.

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

**LENKŲ TAUTINĖS MAŽUMOS GIMTOSIOS KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO
BRANDOS EGZAMINO
VERTINTOJŲ MOKYMŲ PROGRAMOS
II DALIS, 2024 m. gegužės 15 d.**

Rašto darbų vertinimas

Ana Jasinska

Vilniaus šv. Jono Pauliaus II gimnazija

Temat pracy pisemnej (rozprawka)

Trudne zwycięstwa, gorzkie klęski. Ukaż drogi życiowe wybranych bohaterów literackich, odwołując się do różnych utworów.

Dodatkowe polecenia

- W rozprawce odwołaj się **co najmniej** do **dwu** tekstów literackich i/lub innych tekstów kultury. **Co najmniej jeden** utwór literacki powinien należeć do lektur obowiązkowych (Sofokles „Antygona”, W. Szekspir „Hamlet”, A. Mickiewicz „Dziady, cz. III”, A. Mickiewicz „Pan Tadeusz”, E. Orzeszkowa „Nad Niemnem”, B. Prus „Lalka”, S. Wyspiański „Wesele”, S. Żeromski „Ludzie bezdomni”, Z. Nałkowska „Granica”, T. Borowski (opowiadania do wyboru), Cz. Miłosz „Dolina Issy”, A. Camus „Dżuma”, S. Mrożek „Tango”, O. Tokarczuk „Prawiek i inne czasy”).
- W interpretacji omów tematykę, problematykę, elementy poetyki tekstu (z omówieniem ich funkcji).
- W pracy przywołaj **wybrane konteksty** (np. literackie, biograficzne, historyczne, społeczne, kulturowe).

Zasady oceniania

- Funkcjonalność wykorzystania w wypracowaniu utworu literackiego **nie oznacza konieczności omówienia** przez zdającego **wszystkich elementów fabuły**, sensów utworu istotnych (z punktu widzenia egzaminatora) ze względu na zagadnienie sformułowane w temacie.
- Zadaniem egzaminatora jest ocena stworzonej przez zdającego pracy pisemnej. Egzaminator **nie może kierować się** własnym wyobrażeniem, jak inaczej/lepiej można by taką pracę napisać. W ocenie należy **uwzględnić to, co w pracy jest**, a nie to, co – zdaniem egzaminatora – mogłoby/powinno w niej być.

Przykładowa praca pisemna (rozprawka)

Trudne zwycięstwa, gorzkie klęski. Ukaż drogi życiowe wybranych bohaterów literackich, odwołując się do różnych utworów.

Wstęp (gr. l. – 15 (0), ort. – 6 (0), int. – 6 (0), styl., komp., ak., spójn., log., fakt., lit.)

Zwycięstwa są różne, są walki o zwycięstwo albo po prostu zwycięstwo jednego człowieka. **styl.** I będę muwił **ort. int.** jakie byli **gr.** zwycięstwa u bohaterów powieści. **styl. fakt. komp.**

Przykładowa praca pisemna (rozprawka)

Rozwinięcie (gr. l. – 15 (0), ort. – 6 (0), int. – 6 (0), styl., komp., ak., spójn., log., fakt., lit.)

Pierwszy utwór literacki będzie Alberta Camusa „Dżuma” gr. . W „Dżumie” jest opisywane gr. o strasznej chorobie int. która zabiła bardzo dużą liczbę ludzic gr. , choroba jest nazywana dżuma. styl. W danym ort. utworze ort. występują tszej ort. bohaterowie, które gr. próbują pomuc ort. i zwyciężyć tą gr. chorobę. I nasi tszej bohaterów mają gr. różny charakter i pomysły l. , każdy po innemu l. myśli. Doktor Rieux miał wybór int. pomuc swojej ukochanej albo uratować życie dużą ilość gr. ludzi. I Doktor ort. Rieux wybrał drugi wariant. Każdy myślał ort. po swojemu l. I na każdego dżuma odczuwała się l. po innemu. Dżuma to jest bardzo straszna choroba i ta choroba pszyjdzie ort. do każdego int. i ta choroba zniszczy wszystko pszed ort. sobą int. żebym gr. tylko trafić do was i zabić. spójn. Dla choroby nie ma nic możliwego l. żebym dotarć gr. do was. Ona dobieży się l. do każdego człowieka i nikt nie zatszyma ort. ją. gr. styl.

Przykładowa praca pisemna (rozprawka)

Rozwinięcie (gr. l. – 15 (0), ort. – 6 (0), int. – 6 (0), styl., komp., ak., spójn., log., fakt., lit.)

komp. Dalej pszejdę **ort.** do Szekspira i jego utwór **ort. gr.** „Hamlet”. Kiedy Hamlet dowiedział się **int.** że zabili jego ojca, Hamlet siedział i **myślał** „Być czy nie być” to znaczy **int. że** żyć dalej z tym albo zemścić **gr.** . **I** król **fakt.** Hamlet wybrał **że** zabije tego **który gr.** zabił jego ojca. **I** on dowiedział się **int.** kto to był i zabił go, ale i w końcu sam zmarł **gr.**, ale **zemścił. spójn. log.styl.**

Przykładowa praca pisemna (rozprawka)

Zakończenie (**gr. l.** – 15 (0), **ort.** – 6 (0), **int.** – 6 (0), **styl.**, **komp.**, **ak.**, **spójn.**, **fakt.** **lit.**)

Walka jest różna **int.** my możeby **lit.** oddać klęskę **l.** i umrzeć **ort.** za swój kraj. Walka może być i duchowa, my możemy walczyć z **gr.** sami z sobą. Walki są różne i my nie wiemy **int.** czy my zwyciężymy **int.** czy nie. **styl.** Nikt nie (250) wie **czy** warto walczyć. **log.**

Co sprawiło uczniowi największe trudności?

1. Turinio vertinimas (... iš 14 taškų)

1.2.1. **Tematika** (... iš 4 taškų).

1.2.2. **Samprotavimo logika** (... iš 4 taškų).

1.2.3. **Vertinimas** (... iš 2 taškų).

1.2.4. **Literatūra ir kontekstai** (... iš 4 taškų).

2. Teksto sandaros vertinimas (... iš 4 taškų)

2.1. **Teksto struktūra** (... iš 2 taškų).

2.2. **Teksto ir pastraipų rišlumas** (... iš 2 taškų).

3. Stiliaus vertinimas (... iš 3 taškų)

4. Kalbos taisyklingumo vertinimas (... iš 9 taškų)

Przykładowa praca pisemna (interpretacja)

Interpretacja wiersza Czesława Miłosza „Dwór“. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij.

Interpretacja wiersza Czesława Miłosza Dwór **int. komp.**

Wstęp (**gr. l. – 15 (0), ort. – 6 (0), int. – 6 (0), styl., komp., ak., spójn., fakt. lit.**)

Wiersz „Dwór” jest zapisem wspomnień i refleksji poety, który po wielu latach wraca do domu, do miejsca swojego dzieciństwa – dworu na Litwie. Poeta konfrontuje obraz z przeszłości z rzeczywistością i dostrzega zmiany, jakie zaszły w krajobrazie i w ludziach. **komp.** Dwór nie istnieje, park jest zarośnięty, rzeka straciła swój blask, lipowa aleja i sady zniknęły. Poeta porównuje siebie do tego miejsca i uświadamia sobie, że oba podlegają **gr.** prawu przemijania i starzenia się. Jednak nie odczuwa żalu ani tęsknoty za utraconym pięknem, lecz **ort.** akceptuje bieg historii i natury. **l.** Zwraca uwagę na prosty baraczek, który stanął na miejscu dawnego dworu i na ludzi, którzy tam mieszkają. Poeta docenia ich życie, choć ubogie i skromne, bo jest ono dowodem trwania i przetrwania. **styl.** Poeta wyraża swoją chwałę życiu za to, że istnieje mimo wszystko. **komp.** Wiersz jest napisany wierszem wolnym, **fakt.** bez rymów i regularnej budowy strof. Pierwsza część jest najdłuższa i opisowa, druga i trzecia są krótsze i refleksyjne. Poeta używa języka prostego i konkretnego, nawiązując do realnych szczegółów i nazw własnych. **fakt.**

Przykładowa praca pisemna (interpretacja)

Rozwinięcie (gr. l. – 15 (0), ort. – 6 (0), int. – 6 (0), styl., komp., ak., spójn., log., fakt., lit.)

W utworze występują liczne środki stylistyczne, takie jak: metafory (np. „kolejny **lit.** drogi”, „kolor jest rdzawej samochodowej oliwy”), porównania (np. „To miejsce i ja”) **fakt.**, epitet (np. „biały”, „zamczysty”). **spójn.** Wiersz ma charakter liryczny i autobiograficzny, ponieważ podmiot liryczny można utożsamiać z autorem.

Przykładowa praca pisemna (interpretacja)

Zakończenie (gr. l. – 15 (0), ort. – 6 (0), int. – 6 (0), styl., komp., ak., spójn., fakt. lit.)

Wiersz Czesława Miłosza „Dwór” jest wyrazem pogodnej postawy wobec życia i śmierci, świadectwem dojrzałości duchowej i mądrości poety. Poeta nie ulega nostalgii ani rozpacz, lecz przyjmuje zmiany jako nieodłączną część ludzkiego losu. Jednocześnie potrafi dostrzec wartość i piękno (250) w tym, co trwa i co się odradza. Wiersz jest więc wyrazem afirmacji życia i nadziei na przyszłość.

Co sprawiło uczniowi największe trudności?

1. Interpretacijos turinio vertinimas (... iš 14 taškų)

1.2.1. Tematika (... iš 4 taškų).

1.2.2. Samprotavimo logika (... iš 4 taškų).

1.2.3. Vertinimas (... iš 2 taškų).

1.2.4. Literatūra ir kontekstai (... iš 4 taškų).

2. Teksto sandaros vertinimas (... iš 4 taškų)

2.1. Teksto struktūra (... iš 2 taškų).

2.2. Teksto ir pastraipų rišlumas (... iš 2 taškų).

3. Stiliaus vertinimas (... iš 3 taškų)

4. Kalbos taisyklingumo vertinimas (... iš 9 taškų)

Interpretacja wiersza L. Staffa „Afisz”. (2020 r.)

Nie do zniesienia męka i ohyda:
Spowiadać ciągle swoją treść nie Bogu,
Lecz byle lutra, katolika, żyda
Oczom obnażać się na każdym rogu.

Nie móc nic ukryć, przemilczeć, zataić,
Tylko jaskrawą, bezwstydną przechwałką,
Ciągle zalecać się, namawiać, raić,
Milczeniem warczyć i bić w łeb jak pałką.

Oczy przechodnia zahaczam harpunem,
Kąsam jak kłami i smagam jak biczem,
Aż zmyty deszczem, jak ptak z wiatrem frunę,
Aby lec w błocie zmiętą szmatą, niczem.

Rajfur bezczelny, stręczyciel kuszący,
Natręt zaczepny jestem, a bezbronny...
Wiecznie i wszędzie o wszystkim krzyczący,
A beznadziejnie zawsze jednostronny.

Z tomu „Wysokie drzewa” (1932)

Pytania

1. Epitet to tylko przymiotnik czy przymiotnik z rzeczownikiem? Jak ocenić?
2. Jak będzie oceniana praca, gdy nie będzie przywołany utwór obowiązkowy?/ W pracy uczeń nie przywołuje utworu z listy obowiązkowej. Bazuje jedynie na litewskiej bądź z zakresu szkoły podstawowej. Jaka ocena, punkty?

Literatūra ir kontekstai (0)

Darbas neatitinka reikalaujamų kriterijų.

Nesiremiama nei vienu kūriniumi iš privalomų kūrinijų sąrašo.

3. Na czym polega różnica między przykładem literackim a kontekstem literackim?

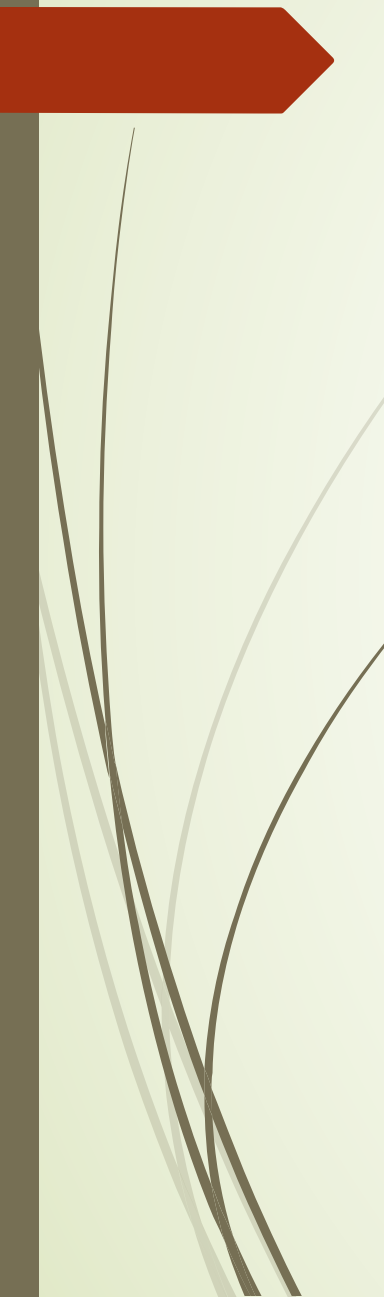
Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.: innego utworu literackiego, historii literatury, teorii literatury, charakteru epoki, biografii autora, filmu, spektaklu teatralnego, utworu muzycznego, dzieła plastycznego, mitologii, Biblii, religii, historii, filozofii, kwestii politycznych, kwestii społecznych, wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu.

(https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/20220113%20Materia%C5%82y%20dodatkowe%201_Konteksty.pdf)

Konteksty

- W ten sposób Camus umieszcza dziennikarza w szeregu bohaterów egzystencjalnych. Rambert – człowiek zagubiony w poszukiwaniu sensu swego istnienia – odnajduje go w niesieniu pomocy drugiemu człowiekowi. Zgodnie z założeniami filozofii egzystencjalnej, której zwolennikiem był Albert Camus, człowiek skazany jest na wolność i odpowiada za wybory dokonywane przez siebie. W tych decyzjach jest samotny i ma świadomość, że życie ludzkie zmierza ku śmierci, od której nic nie może go uratować. Jednak mimo tej świadomości nie wolno się poddawać. Rambert udowodnił swoim postępowaniem, że samotność, będąca wynikiem sił niezależnych od człowieka, może pomóc w wyborze właściwej drogi życiowej.

Literacki	Dotyczy dalszego otoczenia analizowanego dzieła literackiego i zakłada intertekstualne odniesienia do innego utworu literackiego, do którego analizowany utwór może odsyłać wprost lub sygnalizować odniesienie w sposób ukryty (aluzja literacka). Odniesienie do innego utworu może zostać poczynione także po dostrzeżeniu podobieństwa problematyki łączącej oba teksty.
Biograficzny	Dotyczy pozatekstowej rzeczywistości analizowanego dzieła literackiego, obejmuje fakty z życia autora, które miały wpływ na powstanie dzieła literackiego oraz których przywołanie jest niezbędne dla zrozumienia sensu utworu. Przy czym nie jest obowiązkowa ani pożądana szczegółowa znajomość biografii twórcy, podobnie jak biograficzne czytanie tekstu literackiego. Kontekst biograficzny należy przywołać w przypadku tych utworów, których geneza wiąże się z ważnym wydarzeniem z życia autora i które trudno zinterpretować bez znajomości faktów biograficznych. Tak jest np. w przypadku Trenów Jana Kochanowskiego (śmierć córki – Urszulki), III cz. Dziadów Adama Mickiewicza (nieszczęśliwa miłość poety, proces filomatów i filaretów, uwięzienie).
Historyczny	Dotyczy pozatekstowej rzeczywistości analizowanego dzieła literackiego, obejmuje fakty historyczne, które wpłynęły na powstanie utworu literackiego oraz których przywołanie jest niezbędne do zrozumienia sensu utworu. Przy czym nie jest obowiązkowa ani pożądana szczegółowa znajomość wydarzeń historycznych, podobnie jak analiza historyczna utworu literackiego.
Spółeczny	Dotyczy pozatekstowej rzeczywistości analizowanego dzieła literackiego, obejmuje zagadnienia dotyczące życia warstw, grup, środowisk społecznych, wpływające na powstanie utworu literackiego, których przywołanie jest niezbędne do pogłębionego odczytania utworu.
Kulturowy	Dotyczy rzeczywistości pozatekstowej analizowanego dzieła literackiego i obejmuje odwołania do innych tekstów kultury, umożliwiając pogłębione odczytanie tego dzieła.

Źródła

- *Kontekstowe czytanie utworu literackiego*. Prieiga per internetą: https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2023/materialy_dodatkowe/20220113%20Materia%C5%82y%20dodatkowe%201_Konteksty.pdf
- *Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros bendrosios programos*. Prieiga per internetą: <https://www.emokykla.lt/bendrosios-programos/visos-bendrosios-programos?page=1&subject=5319>
- Fiałkowska K.A., *Jak to napisać?*, Toruń 2006.
- Naruniec S., Naruniec R., *Jak umiejętnie operować słowem pisanym*, Vilnius 1999.
- Tomczyk M., *Trener, Jak czytać wiersze?*, Bielsko-Biała 2007.